

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**METODIKA VYŠETŘOVÁNÍ LEGALIZACE VÝNOSŮ
Z TRESTNÉ ČINNOSTI**

Bakalářská práce

**METHODOLOGY FOR INVESTIGATING THE LAUNDERING OF PROCEEDS
OF CRIME**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jiří Vávra

AUTOR PRÁCE

Daniel Pavlačka

**PRAHA
2024**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Chebu dne 8.3.2024

Daniel Pavlačka

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu práce panu Mgr. Jiřímu Vávrovi za poskytnuté cenné rady a vřelý přístup při zpracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na současnou problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti a metodiku jejího vyšetřování. V práci je zohledněn zejména způsob odhalování výnosů trestné činnosti, jejich identifikace a následné odčerpání. V těchto odvětvích je poukázáno zejména na právní nástroje, které mohou být v této oblasti efektivně využity. Na začátku jsou zde rozděleny základní pojmy a nejvíce užívaná legislativa. Práce neopomíjí ani kazuistiku, kdy jsou vybrány tři případové studie, které jsou poté i vyhodnoceny. Vyhodnocením studií je poukázáno na aktuálně nejčastější problémy, které provázejí vyšetřování této problematiky. Závěrečná fáze obsahuje obecný metodický postup využitelný pro vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Legalizace výnosů z trestné činnosti, zdrojový trestný čin, výnos, trestní řád, trestní zákoník, metodika vyšetřování.

ANNOTATION

(The bachelor thesis focuses on the current issue of legalization of proceeds of crime and the methodology of its investigation. In particular, the thesis takes into account the method of detection of proceeds of crime, their identification and subsequent siphoning. In particular, the legal instruments that can be effectively used in this field are pointed out. At the beginning, the basic concepts and the most used legislation are broken down. The work does not neglect case studies, where three case studies are selected and then evaluated. The evaluation of the studies highlights the most common problems that currently accompany the investigation of this issue. The final phase contains a general methodological approach applicable to the investigation of money laundering).

KEYWORDS

Laundering of proceeds of crime, source crime, proceeds, criminal procedure code, criminal code, investigation methodology.

Obsah

ÚVOD	7
1. VYSVĚTLENÍ POJMŮ.....	8
1.1. Metodika	8
1.2. Výnos z trestné činnosti.....	8
1.3. Hospodářská kriminalita	9
2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC.....	9
2.1. Legalizace výnosů z trestné činnosti dle ust. § 216 trestního zákoníku.....	10
2.2. Legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti dle ust. § 217 trestního zákoníku.....	11
2.3. Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu	11
2.4. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.....	12
2.6. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.....	13
3. ODHALOVÁNÍ A IDENTIFIKACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ	14
3.1. Odhalování výnosů z neznámých zdrojů s využitím analýzy sociální sítě	15
3.2. Vyhledání výnosů z neznámých zdrojů.....	15
3.3. Identifikace výnosů z neznámých zdrojů.....	16
4. METODY ODHALOVÁNÍ A VYHLEDÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ	17
4.1. Finanční šetření	17
4.2. Součinnost státních orgánů, fyzických a právnických osob	18
4.3. Domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, vstup do obydlí, jiných prostor a pozemků	19
4.4. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	20
4.4.1. Ustanovení § 88 tr. řádu.....	21
4.4.2. Ustanovení § 88a trestního řádu	22
4.5. Postup před zahájením trestního stíhání	22
4.6. Operativně pátrací prostředky	23
4.7.1. Předstíraný převod	23
4.7.2. Sledování osob a věcí	24
4.7.3. Použití agenta.....	25
4.8. Zákonná oprávnění dle z.č. 273/2008 Sb. a podpůrné operativně pátrací prostředky	25

4.8.1.	Zákonná oprávnění dle z. č. 273/2008 Sb.....	26
4.8.2.	Podpůrně operativně pátrací prostředky	26
5.	ZAJIŠTĚNÍ VÝNOSŮ Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ	27
5.1.	Zajištění věci pro důkazní účely	28
5.2.	Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti.....	28
5.3.	Zajištění movité věci.....	29
5.6.	Účinky zajištění.....	29
5.7.	Zrušení nebo omezení zajištění.....	30
5.8.	Zajištění náhradní hodnoty.....	30
5.9.	Zajištění výkonu peněžitého trestu a propadnutí majetku	30
6.	ODČERPÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	31
6.1.	Zabrání věci	32
6.2.	Zabrání náhradní hodnoty	32
6.3.	Zabrání části majetku.....	32
7.	KRIMINALISTICKÉ STOPY	33
8.	KAZUISTIKA	34
8.1.	Případová studie č. 1.....	34
8.2.	Případová studie č. 2.....	38
8.3.	Případová studie č. 3.....	41
9.	VYHODNOCENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ A ZJIŠTĚNÍ AKTUÁLNÍCH PROBLÉMŮ VYŠETŘOVÁNÍ LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	43
9.1.	Vyhodnocení případové studie č. 1	44
9.2.	Vyhodnocení případové studie č. 2.....	45
9.3.	Vyhodnocení případové studie č. 3.....	47
10.	POSTUP POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PŘI PŘIJETÍ OZNÁMENÍ	48
10.1.	Trestní oznámení	48
10.2.	Zajištění peněžních prostředků postupem podle § 79a odstavce 1 trestního řádu.....	49
10.3.	Poskytnutí informací o bankovních účtech	50
10.4.	Získání poznatků z dostupných informací	50
10.5.	Získávání informací ze zahraničí.....	52
10.6.	Ukončení věci.....	53
10.7.	Vypořádání se, se zajištěnými peněžními prostředky a věcmi	55
	ZÁVĚR.....	57
	POUŽITÉ ZDROJE.....	59

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zaměřím na problematiku vyšetřování trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti v obou trestních formách, tedy spáchané jak úmyslným, tak nedbalostním jednáním, a to v souvislosti s aktuálním trendem podvodů v kybernetickém prostředí, kdy pachatelé této trestné činnosti legalizují neoprávněně nabyté výnosy z trestné činnosti v podobě peněžních prostředků, prostřednictvím kryptoměn, kam jsou odesílány poté, co jsou vybrány z bankomatů různými osobami. Tyto osoby se na trestné činnosti podílejí zejména tím, že se pokoušejí výnosy z trestné činnosti ukrýt nebo zastříit jejich původ, a to jejich směnou právě do uvedených kryptoměn. V bakalářské práci budou z počátku vysvětleny klíčové pojmy, jejichž vysvětlení je nezbytné. Následně bude rozebrán legislativní rámec související s danou problematikou, kde nejprve budou rozebrány skutkové podstaty ze zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku a také hlavní právní předpisy, které s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti úzce souvisí. Dále nebudou opomenuty ani hlavní nástroje, které je možné v boji proti pachatelům této problematiky využít a které jsou dostupné orgánům činným v trestním řízení, a to jak v oblasti odhalování výnosů z trestné činnosti, včetně jeho metod, identifikace výnosů z trestné činnosti, tak i v oblasti následného odčerpání výnosů z trestné činnosti. Bude zde poukázáno i na druhy stop, jež je možné zajistit, a jejich následné propojení s dalšími důkazy. Po uvedení výše zmíněných věcí budou představeny tři praktické případy legalizace výnosů z trestné činnosti, a to za účelem jejich následného jednotlivého vyhodnocení. Cílem porovnání případů bude stanovení aktuálních problémů vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s trestnými činy páchanými v kybernetickém prostředí. Souhrnem všech zjištěných informací, možných nástrojů a zjištění aktuálních problémů souvisejících s legalizací výnosů z trestné činnosti bude, na jejich podkladě, jako hlavní cíl této práce v konečné fázi sestavena obecná metodika s postupem, který bude možné prakticky využít v nejširším množství případů, a to již od počátku trestního řízení, tedy od podání oznámení, až po možné ukončení věci.

1. VYSVĚTLENÍ POJMŮ

K pochopení problematiky legalizace výnosů z trestné činnosti je nejprve potřeba uvést základní pojmy, které provází jak prověřování, tak i vyšetřování této problematiky a jsou nedílnou součástí této práce.

1.1. Metodika

„Část kriminalistické vědy, která odhaluje a zkoumá zákonitosti vzniku stop a zvláštnosti postupů při vyhledávání, zajišťování a využívání stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných informací s ohledem na určitý typ trestného činu a předpokládanou typovou vyšetřovací situaci“.¹

1.2. Výnos z trestné činnosti

Jeden z nejvíce důležitých pojmů této práce je pojem výnos z trestné činnosti, který je nutné definovat, jelikož právě on obsahuje podstatu této práce. Výnos z trestné činnosti je v různých zdrojích definován jinak. Lze ho definovat jako jakékoliv jednání vedoucí k zastření nelegálního původu, jakéhokoliv výnosu pocházejícího z trestné činnosti, který může mít jakoukoliv ekonomickou, penězi ocenitelnou výhodu či hodnotu. Legalizací výnosů se pachatel či pachatelé pokouší zastřít nelegální původ věci a vzbudit dojem, že ekonomické výnosy nebo výnos byl nabyt legální cestou, tedy v souladu s právem. V českém právu je tento pojem označován v podstatě jako *„jakákoli ekonomická, penězi ocenitelná výhoda či hodnota, která přináší majetkový prospěch buď pachateli, nebo třetí osobě a která má zároveň původ v trestné činnosti, a to buď přímý, nebo nepřímý, tj. ve formě odměny za ni či hodnoty, která byla za takovou ekonomickou výhodu pocházející z trestné činnosti či za odměnu za ni opatřena, v níž byla přeměněna nebo jejímž prostřednictvím byla zhodnocena, včetně všech jejích plodů a užitků“.²* Trestní zákoník (zákon číslo 40/2009 Sb.) výnos z trestné činnosti definuje

¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s.14 ISBN 978-80-7380-124-3.

² VÍTKOVÁ, Petra. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu* [online]. Wolters Kluwer, 2019 [cit. 2023-09-17]. ISBN 978-80-7598-552-1. Dostupné z: https://www.smarteca.cz/my-reader/23640r_00000000_0?fileName=Text%2F22719.html&location=pi-349

v ustanovení § 135b. V celosvětovém měřítku je tato problematika chápána a definována např. jako „zacházení s penězi takovým způsobem, aby se zakryl jejich pravý zdroj a původ nebo všechny činnosti sloužící k tomu, aby zatajily existenci, podstatu a konečně užití příjmů získaných nezákonným způsobem“.³

1.3. Hospodářská kriminalita

Obecně uznávaná závazná definice uvedeného pojmu neexistuje. Výkladů tohoto pojmu je několik. Za jednu z nejvíce výstižných definic, v souvislosti s vývojem hospodářské kriminality a současnou dobou, je považována definice ve znění:

*„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné společensky nebezpečné jednání popsané ve zvláštní části trestní zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů“.*⁴

2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Nedílnou součástí této problematiky je také legislativní rámec, kterým je vymezena hranice pro určení trestného činu. V současné době je trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti zakotven v ustanovení § 216 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“), o trestném činu legalizace výnosů z trestné činnosti, v ustanovení § 216a trestního zákoníku, o zvláštním ustanovení o trestání a v ustanovení § 217 trestního zákoníku, o trestném činu legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti. Aby bylo možné skutek kvalifikovat dle uvedených ustanovení trestního zákoníku, musí být známa zdrojová trestná činnost, jelikož se jedná o zastření věci nebo jiné majetkové hodnoty pocházející z trestné činnosti. Pro upřesnění, v praxi je možné zahájit úkony trestního řízení podle § 158 odstavce 3 zákona číslo 141/1961 Sb.,

³ KADEŘÁBKOVÁ, D. *Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti: Dílčí studie projektu „Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice“*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995, s. 21.

⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s.229. ISBN 978-80-7380-124-3.

o trestním řízení soudním pro podezření ze spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, ale v průběhu trestního řízení musí být zjištěna zdrojová trestná činnost, odkud věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta, neboť bez zjištění zdrojového trestného činu by nebylo možné prokázat, že věc nebo jiná majetková hodnota pochází z trestné činnosti, a nedošlo by tak k naplnění skutkové podstaty. Do českého trestně právního systému byla tato ustanovení aplikována na základě přijetí Evropské úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu č. 33/1997 Sb., která byla označována jako Štrasburská úmluva a v platnost v České republice vstoupila dnem 1. března 1997.⁵

2.1. Legalizace výnosů z trestné činnosti dle ust. § 216 trestního zákoníku

Ustanovení bylo do českého právního řádu promítnuto na podkladě závazků vyplývajících z Evropské úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (č. 33/1997 Sb.). Obsahem ustanovení není jen převod výtěžku z trestné činnosti, ale zahrnuje zejména různá jednání následující po spáchání trestné činnosti vedené snahou zahladit či odstranit její stopy z hlediska výnosů této trestné činnosti a zajistit zdání jejich legálnosti. Objektem uvedeného trestného činu je cizí majetek získaný trestným činem či jako odměna za něj. V ustanovení je patrné, že se zde nacházejí dvě skutkové podstaty. První skutková podstata souvisí se zastřením nebo úsilím, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem či jako odměna za něj. Druhá skutková podstata je spáchána pachatelem, který jinému úmyslně spáchání činu umožní, tedy jedná se o jistou formu účastenství.⁶ V obou skutkových podstatách se jedná o úmyslné zavinění dle ustanovení § 15 trestního zákoníku.

⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 1944. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 1944 - 1946. ISBN 978-80-7400-428-5.

2.2. Legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti dle ust. § 217 trestního zákoníku

Dané ustanovení bylo stejně jako ustanovení § 216 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“) do českého právního řádu implementováno na podkladě Evropské úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (č. 33/1997 Sb.). Objektem trestného činu je také cizí majetek. Avšak rozdílem oproti ustanovení § 216 trestního zákoníku je objektivní stránka, jelikož dané ustanovení § 217 trestního zákoníku postihuje případy legalizace výnosů z trestné činnosti, které byly spáchány nedbalostním jednáním, tedy jednáním, kdy pachatel není obeznámen se skutečností, že věc, s níž nakládá, pochází z trestné činnosti. Trestnost daného ustanovení je z důvodu nízké společenské nebezpečnosti až v případě, je-li jednáním pachatele způsobena větší škoda, což je dle současné úpravy trestního zákoníku škoda převyšující 100.000,-Kč, která je uvedena v ustanovení § 138 odstavce 1, písmena c)⁷.

2.3. Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu byla přijata usnesením číslo 55/25 Valného shromáždění OSN. K přijetí došlo 15. listopadu 2000 v New Yorku. Členské státy včetně České republiky připojily svůj podpis na konferenci v Palermu, která se konala 12. – 15. prosince 2000. V platnost vstoupila 24. října 2013. Úmluva upravuje vzájemnou spolupráci související s prevencí, vyšetřováním a trestním stíháním závažných trestných činů páchaných organizovanými zločineckými skupinami napříč územími členských států. Jedná se o trestné činy mezinárodní povahy, jež jsou definovány v článku 2 písm. b), kde je stanoveno, že *„závažný trestný čin znamená jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu, za který je stanoven trest odnětí svobody*

⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 1951 - 1954. ISBN 978-80-7400-428-5.

s horní hranicí nejméně čtyři roky nebo trest přísnější⁸, a které zahrnují organizovanou skupinu. V článku 6 dochází i k úpravě legalizace výnosů z trestné činnosti. V úmluvě dále nalezneme i úpravu vzájemné právní pomoci, extradice, spolupráce v oblasti trestního řízení a prevence a speciální úpravu spolupráce za účelem konfiskace výnosů z trestné činnosti.⁹

2.4. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Účinným nástrojem v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti neboli v boji proti „praní špinavých peněz“ je zákon číslo 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, taktéž nazývaný jako zákon „AML“ (dále jen „AML zákon“). Zákon byl implementován do českého práva na podkladě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (tzv. IV. AML směrnice), a zároveň adaptující nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící.¹⁰ Důvodem přijetí AML zákona byla vyšší přehlednost a implementace předpisů EU, které předchází zákon nesplňoval. Také upřesnil a vymezil pojem „financování terorismu“.¹¹ Zákon je využíván v bankovním sektoru a jsou jím povinni se řídit zejména subjekty uvedené v ustanovení § 2

⁸ 75/2013 Sb.m.s. Úmluva OSN *proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. <https://www.aspi.cz> [online]. 2013 [cit. 2023-09-24]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/80674/1/2/sdeleni-c-75-2013-sbms-o-umluve-organizace-spojonych-narodu-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu>

⁹ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (UNTOC). <https://justice.cz> [online]. [cit. 2023-09-24]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/organizace-spojonych-narodu?clanek=umluva-osn-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu-untoc->

¹⁰ Aktuálně platné právní předpisy. <https://fau.gov.cz> [online]. [cit. 2023-09-24]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/pravni-predpisy>

¹¹ DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 57. ISBN 978-80-86960-63-0.

odstavci 1 zákona AML¹². Jako nástroj v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je zákon využíván Finančním analytickým úřadem, který byl zřízen dne 1. 7. 1996 vyhláškou Ministerstva financí České republiky s původním názvem Finanční analytický útvar.¹³ Plní úkoly jako finanční zpravodajská jednotka České republiky, jejíž činností je zejména gesce opatření zaměřených na prevenci a boj proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení v České republice. Pravomoci a činnosti Finančního analytického úřadu jsou vymezeny AML zákonem.¹⁴ Jako jeden z hlavních nástrojů v boji proti praní špinavých peněz využívá zákon AML ustanovení § 20, který umožňuje odložení příkazu klienta z počátku až na 24 hodin. Za splnění zákonných podmínek je možné tuto dobu prodloužit o další 2 dny a v případě, bude-li úřadem ve stanovené lhůtě podáno trestní oznámení, lhůta se prodlužuje o další 3 pracovní dny.¹⁵ Tato stanovená třídní lhůta slouží na to, aby orgán činný v trestním řízení mohl přijmout vlastní opatření k zajištění věci či majetku podle příslušných ustanovení trestního řádu. Lhůta může být skončena buď provedením zajišťovacího opatření orgánu činného v trestním řízení, nebo uplynutím stanovené lhůty.¹⁶

2.6. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Po zrušení přeshraničních kontrol došlo k nárůstu mezinárodního zločinu, čímž vznikla potřeba jednotlivých justičních orgánů zajistit mezi sebou náležitou mezinárodní spolupráci v trestních věcech. Na základě schválení několika mezinárodních dohod byl v České republice přijat zákon č. 104/2014 Sb.,

¹² § 2 zákona číslo 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění.

¹³ DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 54. ISBN 978-80-86960-63-0.

¹⁴ *Kdo jsme a co děláme?* Online. 2024. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu#kdo-jsme-a-co-delame>. [cit. 2024-01-29].

¹⁵ § 20 zákona číslo 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění.

¹⁶ TVRDÝ, J., VAVRUŠKOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 121-122. ISBN 978-80-7400-688-3.

o mezinárodní justiční spolupráci, který upravuje postupy justičních, ústředních a jiných orgánů v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních a postavení některých subjektů působících v této oblasti.¹⁷ V uvedeném zákoně o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních je uvedeno několik forem spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení. Jelikož s žádostí o mezinárodní justiční spolupráci jsou spojeny i vysoké náklady, a to jak na její vyhotovení, tak i zpracování, a její výsledek není vždy jistý, využívají se před vydáním takové žádosti i různé nástroje pro operativní zjištění faktického stavu věci, která bude prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce vyžádána. Mezi tyto operativní nástroje je možné řadit odbor „Ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci Policejního prezidia České republiky“ (dále jen „ŘMPS“). ŘMPS slouží kromě jiného také k výměně a zjištění potřebných informací, které lze poté využít pouze pro operativní účely.¹⁸ Jako další užitečný nástroj pro provedení šetření je „Úřad pro vyhledávání majetku z trestné činnosti“ (dále jen „úřad ARO“), který byl zřízen v členských státech Evropské unie a je využíván pro operativní účely ve věcech sledování a identifikace výnosů z trestné činnosti, ke kterým pak může být například vydán příkaz k zajištění.¹⁹

3. ODHALOVÁNÍ A IDENTIFIKACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ

Odhalování výnosů z trestné činnosti je počáteční specifická činnost policie, při které dochází k získání prvotních informací, indicií a poznatků k možnému budoucímu odhalení legalizace výnosů z trestné činnosti. Poznatek může být i anonymní. Například se může jednat o poznatek týkající se osoby, která žije se značně vyššími životními náklady, než je její reálný příjem. Ve fázi odhalování není policejním orgánem zjišťován původ materiálního přepychu, ale dochází k ověřování skutečností, například jaké jsou reálné příjmy osoby, na koho je psaný

¹⁷ § 1 zákona číslo 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních v posledním znění.

¹⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 126 ze dne 29. září 2010, o výměně operativních a jiných informací s donucovacími orgány členských států Evropské unie [cit. 2024-01-18].

¹⁹ Spolupráce mezi zeměmi EU při vyhledávání majetku z trestné činnosti. [online]. [cit. 2023-11-26]. Dostupný z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l14156&from=CS>

majetek atd. V případě zjištění rozporů mezi příjmy osoby a životními náklady může policejní orgán začít vyhledávat, z jakých zdrojů dochází k financování životních nákladů.²⁰

3.1. Odhalování výnosů z neznámých zdrojů s využitím analýzy sociální sítě

Analýza sociální sítě neboli zkráceně SNA „je kvantitativní technikou umožňující mapování a měření komplexních sítí entit osob, organizací, anebo jiných prvků metodou měření a vyhodnocování jejich vzájemných vztahů“.²¹ Subjektem zkoumání však může být jakákoliv sociální entita, organizace, událost nebo prvky, které jsou v určitém vzájemném vztahu a je možné je přímo popsat, kvalifikovat a poté graficky zobrazit. Analýzou je možné efektivně zpracovat velké množství dat, zjistit funkčnost zkoumané struktury a lépe jí porozumět. Lze poté charakterizovat vztahy a návaznosti uvnitř struktury. Analýza je často využívána v prostředí bezpečnosti, policejní a zpravodajské služby, jelikož jí lze využít k poznání a analýze kriminálních a teroristických sítí, kdy jsou zpracovávány a vyhodnocovány široká spektra informací pocházejících z různých zdrojů. Může se jednat například o Elektronické komunikační prostředky či bankovní transakce, čímž poté dochází k identifikaci klíčových osob, jejich aktivit a výnosů z trestné činnosti.²²

3.2. Vyhledání výnosů z neznámých zdrojů

V případech, kdy policejní orgán provádí šetření a odhalování skutečností podle § 158 odst. 1 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestního řádu“), které by nasvědčovaly spáchání trestného činu, nebo v případech, kdy již byly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3

²⁰ ŠUGÁR, Ján. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009, s. 33. ISBN 978-80-86960-52-4.

²¹ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 41. ISBN 978-80-86960-66-1.

²² DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 33 - 42. ISBN 978-80-86960-66-1.

trestního řádu, nebo při vyšetřování podle § 160 odst. 1 trestního řádu a násl., ale i v případech, kdy získává poznatky o trestné činnosti podle § 69 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a získá poznatky o tom, že určitou zdrojovou trestnou činností došlo k získání výnosů, zahájí jejich cílené vyhledávání. Samotné vyhledávání je proces, při kterém jsou využívány běžné policejní metody, např. podání vysvětlení, domovní prohlídka, operativně pátrací prostředky a další. Mohou být zjišťovány informace od správců daně, mohou být pořizovány výpisy z bankovních účtů a také mohou být vyžadovány údaje z evidence cenných papírů. Prostřednictvím analytiků jsou pak pořizovány grafy o tocích sledovaných peněz či jiných majetkových hodnot. Cílem vyhledávání výnosů z trestné činnosti je poukázání na skutečnosti, že konkrétní výnos pochází z určité zdrojové trestné činnosti konkrétního pachatele. Výsledkem procesu vyhledávání by měl být soupis věcí a jiných majetkových hodnot, které pachatel pořídil z výnosů z trestné činnosti.²³

3.3. Identifikace výnosů z neznámých zdrojů

Velmi důležitou součástí, která souvisí se vznikem výnosů z trestné činnosti, je jeho identifikace. V případech, kdy je v průběhu trestního řízení zajištěná věc či majetková hodnota označena za výnos z trestné činnosti, musí také naplňovat určité znaky, aby mohlo dojít k jejímu odčerpání. Je tedy nutné brát v úvahu, zda-li věc či jiná majetková hodnota:

- byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj.
- byla nabyta, alespoň z části, za věc nebo jinou majetkovou hodnotu získanou trestným činem.
- v době, kdy je o ní rozhodováno, je ve vlastnictví pachatele, případně mu náleží.
- pokud náleží osobě odlišné od pachatele, musí být na ni pachatelem převedena.
- její původní vlastník, majitel či držitel není znám.

²³ ŠUGÁR, Ján. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009, s. 34. ISBN 978-80-86960-52-4.

Pro účely zajištění postačuje podezření, že určitá věc či jiná majetková hodnota je výnosem z trestné činnosti, tedy nemusí být v té době ani známa zdrojová trestná činnost.²⁴

4. METODY ODHALOVÁNÍ A VYHLEDÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, v rámci odhalování a vyhledávání výnosů z neznámých zdrojů policejní orgány využívají různé metody neboli nástroje, se kterými je poté možné provést kompletní šetření a identifikaci výnosů z neznámých zdrojů. Současně je také nezbytné i ztotožnění subjektů, které s takovým výnosem disponují. Potřebné nástroje, které policejní orgán v této věci využívá, lze nalézt v zákoně číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) pod ustanoveními §§ 7 – 8, 82 – 85c, 88 – 88a, 105, 158, 158b – 158f a v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v ustanoveních §§ 66, 69 – 77 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. V rámci zpracování této bakalářské práce budou uvedeny pouze ty, které jsou pro tuto práci nezbytné. Za důležitý nástroj lze také považovat finanční šetření. Užitím těchto nástrojů lze získat veškeré potřebné informace a s nimi poté odhalit pachatele trestných činů. Nástroje zde uvedené není však nutné používat vždy, ale spíše na základě vlastního uvážení a v reakci na průběh prověřování či vyšetřování trestného činu. V níže uvedených podkapitolách si nástroje výše uvedené představíme.

4.1. Finanční šetření

Jedná se o proces vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti a vyhotovení majetkového profilu pachatele, který poté slouží k zajištění výkonu trestu či ochranného opatření nebo k zajištění nároku poškozeného v trestním řízení. Lze konstatovat, že se jedná o specifickou činnost policejního orgánu, která slouží k dokumentaci a učinění opatření k zajištění výnosů z trestné

²⁴ DVORŽÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 56 - 57. ISBN 978-80-86960-66-1.

činnosti a majetku pachatelů trestných činů. Finanční šetření je upraveno Závazným pokynem policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, ale při jednotlivých úkonech využívá jednotlivých ustanovení trestního řádu. Skutečnosti zjištěné z finančního šetření jsou využívány k odčerpání výnosů. V teoretické rovině lze finanční šetření rozdělit na šetření integrovaná do trestního řízení a na šetření nezávislá na trestním řízení. Integrované finanční šetření je prováděno v případech, kdy policie předtím získala informace o možné trestné činnosti podezřelé osoby, ze které je generován zisk, nebo v případech, kdy je předpoklad, že by podezřelá osoba z trestné činnosti mohla mít nějaký zisk. Finanční šetření nezávislá na trestním řízení se zahajuje v době, kdy není prováděno žádné prověřování či vyšetřování v oblasti zdrojového trestného činu.²⁵ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011 finanční šetření dále dělí na zkrácené a komplexní.²⁶

4.2. Součinnost státních orgánů, fyzických a právnických osob

Zákonná úprava součinnosti státních orgánů, ale i fyzických a právnických osob, je v trestním řízení velmi účinným nástrojem. Trestní řád orgány činné v trestním řízení opravňuje vyžadovat informace vedoucí k objasnění trestného činu téměř od všech subjektů. Současně je ustanoveními umožněno orgánům činných v trestním řízení sdílet informace mezi sebou, což je umožněno v ustanovení § 7 trestního řádu, kde je umožněna i spolupráce s Probační a mediační službou.²⁷ V rámci vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti lze dle ustanovení § 7a trestního řádu vyžadovat od určitých subjektů, jejichž majetek má být zjištěn, prohlášení o jejich majetku, a to v případě, je-li to potřebné ke zjištění povahy, rozsahu a umístění věcí pro účely trestního řízení, ke zjištění majetkových poměrů obviněného nebo pro účely zajištění výkonu trestní sankce.²⁸ Součinnost orgány činné v trestním řízení také mohou požadovat od osob, které mají pod svou kontrolou data důležitá pro trestní řízení. V takovém případě je

²⁵ ŠUGÁR, Ján. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009, s. 43 - 44. ISBN 978-80-86960-52-4.

²⁶ Tamtéž

²⁷ § 7 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

²⁸ § 7a zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

oprávněn předseda senátu, a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán, zabránit ztrátě, zničení nebo pozměnění těchto dat. V daném případě jsou tím myšlena data v počítačovém systému nebo na nosiči informací. Osobě, která má data ve své moci, je možné nařídit uchování dat, a to formou příkazu, který dle ustanovení § 7b trestního řádu vydá soudce či státní zástupce a s jeho souhlasem policejní orgán.²⁹

Orgány činné v trestním řízení, zejména policejní orgány, ve své praxi k zajištění součinnosti nejvíce využívají ustanovení § 8 trestního řádu. Dle tohoto ustanovení je možné od státních orgánů, fyzických a právnických osob zdarma a bez zbytečného odkladu vyžadovat veškeré informace důležité pro trestní řízení vyjma těch, na které se vztahuje zvláštní právní předpis. Mezi informace, které lze vyžadovat, se řadí i informace podléhající bankovnímu tajemství a údaje z evidence investičních nástrojů a zaknihovaných cenných papírů. Policejní orgány tyto údaje smí vyžadovat pouze prostřednictvím státního zástupce. Ustanovení dále umožňuje, za splnění potřebných podmínek, sledovat bankovní účty či účet osoby oprávněné k evidenci investičních nástrojů nebo zaknihovaných cenných papírů. V těchto případech se musí předseda senátu i soudce řídit zásadou zdrženlivosti (přiměřenosti) ve smyslu § 2 odst. 4 trestního řádu a dle ustanovení § 52 trestního řádu, neboť se jedná o značný zásah do lidských práv.³⁰

4.3. Domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, vstup do obydlí, jiných prostor a pozemků

Za velmi efektivní nástroj k zajištění důležitých a mnohdy i klíčových důkazů lze považovat právě domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků, jelikož pachatelé pro účely zakrytí své protiprávní činnosti využívají místa a prostory, které slouží k bydlení či mohou být využívány jako jiný prostor, a tedy se na ně vztahují práva uvedená v Listině základních lidských práv a svobod (dále jen „LZPS“), kde v článku 12 je uvedena nedotknutelnost obydlí a podmínky, za

²⁹ § 7b zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

³⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Beckova edice komentované zákony*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 91 -92. ISBN 978-80-7400-043-0.

jakých je možné domovní prohlídku provést.³¹ Tyto podmínky jsou reflektovány do trestního řádu, kde jsou uvedeny v ustanovení § 82 trestního řádu.³² Provést domovní prohlídku lze pouze na základě příkazu k domovní prohlídce, který vydává předseda senátu či soudce. Příkaz musí být vydán vždy písemně v souladu s ustanovením § 83 trestního řádu.³³ V případě, že se jedná o objekt, který neslouží k bydlení, např. sklad, neprovádí se domovní prohlídka, ale prohlídka jiných prostor a pozemků dle ustanovení § 83a trestního řádu. Při prohlídce jiných prostor a pozemků se i tato prohlídka provádí na základě písemně vydaného příkazu, vyjma situací, kdy vydání příkazu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. O příkaz musí policejní orgán poté zažádat dodatečně prostřednictvím státního zástupce. Pokud oprávněný orgán dodatečně souhlas neudělí, není možné výsledek prohlídky brát jako důkaz. Prohlídku jiných prostor lze také vykonat po písemném prohlášení uživatele dotčených prostor.³⁴

4.4. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

V současné době jakýkoliv telekomunikační provoz slouží k páčání trestné činnosti, ať už se jedná o jeho využití v rámci např. internetového bankovníctví nebo jako zdroj komunikace mezi pachateli. Za využití této metody, tedy odposlechu či zjištění údajů z telekomunikačního provozu, může být odhalen jak trestný čin, tak i jeho pachatel. Zejména pokud se jedná o legalizaci výnosů z trestné činnosti, kdy se pachatelé musejí mezi sebou dorozumívat ohledně různých transakcí, které jsou prováděny prostřednictvím bankovních účtů jejich či jiných osob. Pro účel této kapitoly je důležité uvést rozdíl mezi klasickým odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu a zjišťováním údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu. Základní rozdíl mezi nimi je v tom, že dle § 88 trestního řádu, kterým je upraven odposlech, tento směřuje do budoucna, naproti tomu podle § 88a trestního řádu, kde je upraveno zjištění uskutečněného telekomunikačního provozu, se tento týká již uskutečněného

³¹ Ústava ČR: Listina základních práv a svobod; Parlament ČR, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, zákon o Sbírce zákonů: redakční uzávěrka .. ÚZ. [1995?]-. Ostrava: Sagit, [1995?]- s. 18. ISBN 978-80-7488-475-7.

³² § 82 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

³³ § 83 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

³⁴ § 83a zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

telekomunikačního provozu. V obou případech se jedná o zásah do základního lidského práva uvedeného v článku 13 LZPS,³⁵ který stanoví, že „*nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon*“.³⁶ Pro účely trestního řízení je telekomunikační provoz definován trestním řádem jako „*komunikace s využitím telefonu, telefaxu, mobilního telefonu, vysílačky i jiného telekomunikačního zařízení, včetně zasílání zpráv elektronickou poštou*“.³⁷ Dále také v rámci telekomunikačních údajů nelze opomíjet, že těmito mohou být mimo jiné i lokalizační údaje podle § 136 odst. 20, písm. b) zákona číslo 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, který je pro daný pojem brán jako „*lex specialis*“, jelikož upřesňuje, co se rozumí telekomunikačními údaji.

4.4.1. Ustanovení § 88 tr. řádu

Uvedené ustanovení upravuje provedení odposlechu a zaznamenání telekomunikačního provozu (dále jen „odposlech“), který je možné provést, pokud se vede trestní řízení pro zločin s horní hranicí výše trestu nejméně 8 let, a dále ve vyjmenovaných trestných činech. Příkaz lze vydat pouze, pokud existuje důvodný předpoklad, že odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení, a pokud sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak nebo v případech, bylo-li by jeho dosažení podstatně ztíženo. Příkaz musí být vydán písemně soudem v přípravném řízení na návrh státního zástupce. Pokud se v odposlechu zaznamená komunikace obhájce a obviněného, jedná se o nepřipustný odposlech, který musí být bezodkladně zničen. Doba, po kterou může být odposlech nařízen, nesmí přesáhnout čtyři měsíce. Tuto dobu lze i opakovaně prodloužit, ovšem vždy nejdéle na dobu čtyř měsíců. Ve vyjmenovaných případech, pokud s tím uživatel odposlouchávané

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Beckova edice komentované zákony. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 727. ISBN 978-80-7400-043-0.

³⁶ Ústava ČR: *Listina základních práv a svobod; Parlament ČR, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, zákon o Sbírce zákonů: redakční uzávěrka .. ÚZ. [1995?]-*. Ostrava: Sagit, [1995?]- s. 18-19. ISBN 978-80-7488-475-7.

³⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Beckova edice komentované zákony. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 728. ISBN 978-80-7400-043-0.

stanice souhlasí, může být proveden odposlech i bez vydaného příkazu. Odposlech musí být zaprotokolován, aby mohl být použit jako důkaz.³⁸

4.4.2. Ustanovení § 88a trestního řádu

Jak již bylo výše uvedeno, toto ustanovení opravňuje orgány činné v trestním řízení zjistit údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo na něž se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat, a to v případě, jedná-li se o úmyslný trestný čin, na který je stanoven trest s horní hranicí nejméně tři roky, a ve vyjmenovaných případech. Nařídít zajištění těchto údajů smí v řízení před soudem předseda senátu a v přípravném řízení nařídí jejich vydání státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu soudce na návrh státního zástupce, a to v případě, že existuje předpoklad, že jimi budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení, a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Příkazu podle odstavce prvního není třeba, jestliže uživatel telekomunikačního zařízení dá souhlas.³⁹ Dané ustanovení trestního řádu je nejčastěji využíváno k získání lokalizačních údajů, kterými mohou být např. IP adresy.

4.5. Postup před zahájením trestního stíhání

Postupy prováděné před zahájením trestního stíhání jsou upraveny v ustanoveních §§ 158 a 158a trestního řádu. Lze je rozdělit do dvou fází. Za první fázi můžeme považovat postup na podkladě ust. § 158 odst. 1, který se využívá pro odhalování trestné činnosti před zahájením úkonů trestního řízení. V této fázi policejní orgán provádí šetření na základě vlastních poznatků, trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů a také provádí potřebná opatření k odhalení skutečností, které by nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin.

Druhá fáze je již zmíněné zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu. Zahájení úkonů trestního řízení se provádí tehdy, pokud zjištěné

³⁸ § 88 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

³⁹ § 88a zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

skutečnosti důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. V dané fázi policejní orgán již opatřuje potřebné podklady, nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu. Jakmile dojde k zahájení úkonů trestního řízení, je policejní orgán oprávněn postupovat podle trestního řádu, v jehož rámci smí například požadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob, vyžadovat odborná vyjádření či znalecké posudky, provádět ohledání místa činu, obstarávat potřebné podklady, vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu, za podmínek stanovených v § 76 trestního řádu, zadržet podezřelou osobu a další.⁴⁰ K popisovanému ustanovení také náleží ustanovení § 158a trestního řádu, které jej doplňuje o možnost provedení neodkladného a neopakovatelného úkonů, a to výslech svědka či rekognice.⁴¹

4.6. Operativně pátrací prostředky

Z hlediska vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti se jedná skutečně o vysoce efektivní nástroje pro odhalování a vyhledávání výnosů z neznámých zdrojů, a to z důvodu, že umožňují skryté sledování pachatele či pachatelů. Vzhledem k tomu, že se jedná o oprávnění, která zasahují do základních lidských práv a svobod, tak režim jejich využití podléhá kontrole a jsou využívány k objasňování závažné trestné činnosti. Operativně pátrací prostředky vymezuje trestní řád v ustanoveních §§ 158b až 158f. Ustanovením § 158b trestního řádu jsou vymezeny subjekty, které operativně pátrací prostředky mohou využívat, dále jsou zde vymezeny podmínky jejich užití a operativně pátrací prostředky samotné, přičemž se jedná o předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta.⁴²

4.7.1. Předstíraný převod

Jeho vymezení nalezneme v ustanovení § 158c trestního řádu, kde se v prvním odstavci nachází jeho definice:

⁴⁰ § 158 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁴¹ § 158a zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁴² § 158b zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

„Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,

b) jejíž držení je nepřípustné,

c) která pochází z trestného činu, nebo

*d) která je určena ke spáchání trestného činu“.*⁴³

K možnosti využití tohoto operativně pátracího prostředku je potřebný písemný souhlas státního zástupce, vyjma případů, kdy situace nesnese odkladu. V těchto případech pak musí písemné povolení bezodkladně vyžádat, pokud ale písemné povolení neobdrží do 48 hodin, musí předstíraný převod ukončit.⁴⁴

4.7.2. Sledování osob a věcí

Jedná se o *„získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky“.*⁴⁵ Sledování osob a věcí (dále jen „sledování“) upravuje ustanovení § 158d trestního řádu. Pokud by policejní orgán v průběhu sledování zaznamenal komunikaci obviněného s obhájcem, je povinen záznam, v němž se komunikace nachází, zničit a zjištěné skutečnosti nesmí nijak použít. Pokud by při sledování mělo dojít k pořízení zvukového, obrazového či jiného záznamu, je možné toto uskutečnit pouze s písemným povolením státního zástupce. Ve vyjmenovaných případech podle § 158d odst. 3 trestního řádu, kdy sledováním má být například zasaženo do nedotknutelnosti obydlí, musí policejní orgán vyžádat předchozí písemné povolení soudce a provést pouze nezbytné úkony k umístění technických prostředků. V případech, kdy sledování nesnese odkladu, může policejní orgán zahájit sledování i bez předchozího příkazu státního zástupce, nesmí však porušit nedotknutelnost obydlí a podobně. Souhlas státního zástupce musí poté bezodkladně vyžádat.⁴⁶

⁴³ § 158c odst. 1 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ § 158d odst. 1 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁴⁶ § 158d zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

4.7.3. Použití agenta

Ustanovením je provedena úprava institutu použití agenta v trestním řízení. Agent, jako operativně pátrací prostředek, je možno použít v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let. Dále je možné agenta využít ve vyjmenovaných případech uvedených v ustanovení §158e trestního řádu. Oprávnění k použití agenta má pouze útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Agentem může být pouze příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem. Agent zpravidla zastírá účel své činnosti a využívá k tomu různé nástroje uvedené v tomto ustanovení. Použití agenta je možné pouze s povolením, které vydává, na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství nebo na návrh evropského pověřeného žalobce, soudce vrchního soudu. Agent v rámci své činnosti nepotřebuje další povolení ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2 trestního řádu a k provedení předstíraného převodu podle § 158c trestního řádu.⁴⁷ Tento operativně pátrací prostředek lze zcela oprávněně vzít jako nejeфекtivnější, ale nejméně využívaný.

4.8. Zákonná oprávnění dle z.č. 273/2008 Sb. a podpůrné operativně pátrací prostředky

Jedním ze základních zákonů, který řeší různá oprávnění Policie ČR, je zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii ČR“). Zákon je možné využívat jak v době před zahájením trestního řízení, tak i v době po zahájení úkonů trestního řízení dle §158 odst. 3 tr. řádu. Ve většině případů je však v trestním řízení zákon možné využívat spíše pro operativní účely, což znamená, že informace získané nějakým z postupů podle zákona o Policii ČR lze použít pouze v rámci různých šetření či operativních činností, ale nesmí být použity jako důkaz. Například se může jednat, v odůvodněných případech, o monitoring pohybu osoby v součinnosti s Útvarem zvláštních činností, u které má být provedena domovní prohlídka.

⁴⁷ § 158e zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

4.8.1. Zákonná oprávnění dle z. č. 273/2008 Sb.

Jedním z prvních ustanovení podle zákona o Policii ČR, které lze pro operativní účely využít, je § 66, který policii umožňuje získávání nejrůznějších potřebných údajů z různých evidencí, např. z katastru nemovitostí, registru obyvatel apod. V současné době do některých z těchto evidencí má již policie umožněný vlastní přístup, jedná se například o registr řidičů, vozidel a dalších. V nezbytném rozsahu smí policie potřebné informace získávat i od fyzických či právnických osob, které zajišťují veřejnou komunikační síť nebo poskytují veřejně dostupnou službu elektronických komunikací. Od těchto osob mohou vyžadovat poskytnutí provozních a lokalizačních údajů. Lze tak získat dálkový i nepřetržitý přístup. Získané údaje lze poté propojit v trestním řízení s údaji získanými postupem podle § 88a tr. řádu. Postup podle § 66 zákona o Policii ČR je využíván v součinnosti s Útvarem zvláštních činností.⁴⁸ Dalším ustanovením, které je policejními orgány často využívané, je § 68 zákona o Policii ČR, který umožňuje mimo jiné i pátrání po osobě či monitoring jejího pohybu. Ustanovení lze užít i pro účely získání provozních a lokalizačních údajů, ale i k získání údajů od bankovních společností, zdravotní pojišťovny nebo poskytovatele zdravotních či sociálních služeb.⁴⁹

4.8.2. Podpůrně operativně pátrací prostředky

Podpůrně operativně pátrací prostředky jsou obsaženy v zákoně o Policii ČR v ustanoveních §§ 72 až 77. Lze je využívat pro předcházení trestné činnosti v trestním řízení, při získávání poznatků o trestné činnosti a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osob. Bližší podrobnosti používání podpůrných operativně pátracích prostředků stanoví interní akty řízení Policie České republiky, které jsou utajovány⁵⁰, a proto bude tato problematika přestavena pouze z dostupných zákonných informací. Jedním z podpůrných operativně pátracích prostředků je informátor, který je definován ustanovením § 73 zákona o Policii

⁴⁸ *Zákon o Policii České republiky* [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 95-96. ISBN 80-7317-036-1.

ČR.⁵¹ Dále krycí prostředky definované v ustanoveních § 74, 75 zákona o Policii ČR, přičemž se jedná o věc, krycí doklad, prostor nebo činnost sloužící k zastírání činnosti policie.⁵²

5. ZAJIŠTĚNÍ VÝNOSŮ Z NEZNÁMÝCH ZDROJŮ

Pachatelé trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti se svého protiprávního jednání dopouštějí za účelem vlastního obohacení. Ve většině případů legalizace výnosů z trestné činnosti dochází také ke způsobení škody poškozené osobě. Jedním z hlavních cílů je pak odčerpání majetkového prospěchu pachatele, přičemž mu může být odejmut i majetkový prospěch sekundární, který nabyt v souvislosti s trestnou činností, nebo mu může být zajištěn vlastní majetek k uplatnění nároku poškozeného. Samotné odčerpání je realizováno cestou trestní sankce, kterou pachateli uloží soud.⁵³ Trestní řád ale také připouští v určitých případech možnost odčerpání majetkového prospěchu již v přípravném řízení, kdy je vlastnictví věci, která je prokazatelně výnosem z trestné činnosti, poškozeným dostatečně prokázáno. Pro potřeby budoucího odčerpání majetku existují v trestním právu i nástroje, které slouží k nápravě protiprávního vztahu. Lze je nalézt v zákoně číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Tyto nástroje slouží mimo jiné zejména k uplatnění nároku poškozených na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení s odkazem na ustanovení § 43 trestního řádu. K zajištění nároků poškozených slouží pak ustanovení §§ 47 – 49 trestního řádu, kterými jsou upraveny obecné náležitosti postupu pro zajištění nároku poškozeného.⁵⁴

⁵¹ § 73 odst. 1 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

⁵² § 74 odst. 1 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

⁵³ ŠUGÁR, Ján. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009, s. 88. ISBN 978-80-86960-52-4.

⁵⁴ §§ 47-49 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

5.1. Zajištění věci pro důkazní účely

Při probíhajícím trestním řízení je možné v jakékoliv fázi vyzvat podle ustanovení § 78 trestního řádu jakoukoliv osobu k vydání věci, která je důležitá pro trestní řízení, případně jí takovou věc podle ustanovení §79 trestního řádu odejmout. Jak již bylo uvedeno, povinnosti k předložení nebo vydání věci se věnuje ustanovení § 78 trestního řádu. Na podkladě uvedeného ustanovení je možno vyžadovat od jakéhokoliv subjektu vydání či předložení věci, která je důležitá pro trestní řízení. Vyzvaná osoba je povinna vyhovět, jinak se vystavuje nebezpečí uložení pořádkové pokuty podle ustanovení § 66 trestního řádu, na nějž ustanovení ve svém znění přímo odkazuje. Pokud vyzvaná osoba věc nevydá, může jí být odňata. Vyzvaná osoba nemusí uposlechnout v případech určených zákonem. Jedná se o případy, kdy věc, např. datový nosič, obsahuje data, která se týkají okolností, o nichž platí zákaz výslechu. Vyzvaná osoba taktéž nemusí vyhovět, pokud by věc sloužila jako důkaz proti ní samotné či její osobě blízké.⁵⁵ V případech, kdy je nutné věc odejmout, protože na výzvu dle § 78 trestního řádu nebyla vydána, se využije ustanovení § 79 trestního řádu. Věc lze odejmout na příkaz předsedy senátu nebo v přípravném řízení na příkaz státního zástupce nebo policejního orgánu. Policejní orgán v takovém případě musí mít předchozí souhlas státního zástupce, vyjma případů, kdy nelze předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.⁵⁶

5.2. Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti

Pokud je v průběhu trestního řízení zjištěno, či vyvstane podezření, že určitá věc je nástrojem trestné činnosti nebo výnosem z trestné činnosti, může podle ustanovení § 79a trestního řádu předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění takové věci. V případě policejního orgánu je potřeba předchozí souhlas státního zástupce, vyjma naléhavých případů, které nesnesou odkladu. Takové rozhodnutí může poté státní zástupce zrušit. Ustanovením může být zajištěno i právo budoucí. Rozhodnutím

⁵⁵ § 78 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Beckova edice komentované zákony*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 613. ISBN 978-80-7400-043-0.

o zajištění se také současně zakazuje jakékoliv nakládání s věcí a v případě, kdy se jedná o hmotnou věc, její poškození či zničení. Taktéž lze zakázat nebo omezit výkon dalších práv souvisejících se zajištěnou věcí, a to i těch budoucích teprve vzniklých.⁵⁷ V praxi je ustanovení nejčastěji využíváno pro zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu. Peněžní prostředky lze zajistit na bankovním účtu jakékoliv osoby i u osob, jejichž podíl na trestné činnosti nebyl prokázán či u osob, které o trestném činu nevěděly.⁵⁸ K danému ustanovení § 79a trestního řádu se váže i následující ustanovení § 79b trestního řádu, ve kterém jsou uvedeny subjekty, kterým se rozhodnutí o zajištění doručuje, za jakých podmínek se jim rozhodnutí doručuje a jejich práva a povinnosti.⁵⁹

5.3. Zajištění movité věci

Zajištění movité věci je upraveno v ustanovení § 79c trestního řádu. Ustanovení umožňuje předsedovi senátu a v přípravném řízení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu vyzvat subjekt k vydání věci, která může podléhat zajištění. V případě nevydání věci je možné věc odejmout. Na postup při vydání či odnětí movité věci se použijí obdobně §§ 78 a 79 trestního řádu. Ustanovení také umožňuje movitou věc za určitých podmínek ponechat na místě. V případě, kdy je věc ponechána na místě, musí být vydáno rozhodnutí do 96 hodin od provedení úkonu.⁶⁰ K avizované délce lhůty lze uvést, že se jedná o lhůtu pořádkovou a nejsou s ní spojené žádné sankce.⁶¹

5.6. Účinky zajištění

Ustanovení § 79e trestního řádu pojednává o neplatnosti právního jednání osoby, proti které směřují zákazy v rozhodnutí o zajištění věci. Dále ustanovení upravuje možnosti nakládání s věcí, na niž se vztahuje rozhodnutí o zajištění,

⁵⁷ § 79a zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁵⁸ ŠUGÁR, Ján. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009, s. 68. ISBN 978-80-86960-52-4.

⁵⁹ § 79b zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶⁰ § 78 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶¹ VÍTKOVÁ, Petra. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu* [online]. Wolters Kluwer, 2019 [cit. 2023-11-04]. ISBN 978-80-7598-552-1. Dostupné z: https://www.smarteca.cz/my-reader/23640r_00000000_0?fileName=Text%2F22719.html&location=pi-349

podmínky k převodu nebo ke zřízení práva k zajištěné věci v případech, kdy je nutný zápis do evidence vedené podle jiných právních předpisů.⁶²

5.7. Zrušení nebo omezení zajištění

Ustanovení § 79f trestního řádu umožňuje zrušit zajištění věci v případech, kdy již není potřebné. Zrušit zajištění lze i v částečném rozsahu. V případech, kdy věc byla ponechána na místě, se odvolá též příkaz k zdržení se nakládání s věcí. Ustanovení také umožňuje osobě, již byla věc zajištěna, po nabytí právní moci usnesení podat si žádost o zrušení či omezení zajištění.⁶³

5.8. Zajištění náhradní hodnoty

Jeden z nejnovějších nástrojů, který slouží k zajištění majetku, je upraven v ustanovení § 79g trestního řádu. Pro případy, kdy nelze zajistit věc, která je nástrojem nebo výnosem z trestné činnosti, může být zajištěna náhradní hodnota, která odpovídá, byť jen zčásti, původní hodnotě. Náhradní hodnotu lze zajistit osobě, která měla povinnost strpět zajištění původní věci.⁶⁴ Má-li dojít k využití tohoto institutu, tak primárně musí z nějakého poznatku nebo skutečnosti vycházející z procesně relevantního důkazu vyplývat, že zde existoval výnos z trestné činnosti, který již z objektivních důvodů nelze vydat, odejmout či zajistit. Pak je možné přistoupit k zajištění náhradní hodnoty, která odpovídá, byť jen zčásti, jejich hodnotě.⁶⁵

5.9. Zajištění výkonu peněžitého trestu a propadnutí majetku

Zajištění výkonu peněžitého trestu se věnují ustanovení §§ 344a a 344b trestního řádu. Ustanovení trestního řádu řeší případy očekávaného uložení peněžitého trestu obviněnému a případy, kdy byl takový trest již uložen a je třeba zajistit jeho výkon. Dále ustanovení upravují i majetek, který pro tyto účely zajistit

⁶² § 79e zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶³ § 79f zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶⁴ § 79g zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. 6 Tz 14/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 04.11.2023]

nelze, a nakládání s již zajištěným majetkem. Tím se rozumí například zrušení či omezení zajištění a podobně. V ustanoveních je také upraven postup a možnosti při podání stížnosti obviněného proti usnesení o zajištění.⁶⁶ Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku upravují ustanovení §§ 347, 348, 349, 349b trestního řádu. Tato ustanovení trestního řádu řeší případy očekávaného uložení trestu propadnutí majetku obviněného a případy, kdy byl takový trest uložen a je třeba zajistit jeho výkon. V ustanovení je také uveden rozsah majetku, který je možné pro daný účel zajistit, nakládání s daným majetkem ve smyslu omezení či zrušení majetku, případně možnost podání stížnosti obviněného proti usnesení či žádosti o zrušení nebo omezení zajištění.⁶⁷

6. ODČERPÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Odčerpání výnosů z trestné činnosti může soud uložit v případech, pokud nebyl výnos odčerpán formou trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v ustanovení § 70 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). Odčerpání výnosů z trestné činnosti lze jak v případě, kdy výnos náleží pachateli, tak i v případě, kdy náleží jiné osobě, ať už fyzické či právnické. Odčerpání výnosu se provádí formou opatření podle ustanovení §§ 101, 102 a 102a trestního zákoníku.⁶⁸ Odčerpání výnosů také výrazně přispívá v boji proti organizované kriminalitě, kdy právě odčerpání výnosů je považováno za strategickou zbraň proti vzniku organizované kriminality s cílem realizovat zisk. Slouží i jako prostředek identifikace a odejmutí finančních výhod jednotlivé osoby či organizované skupiny osob.⁶⁹

⁶⁶ §§ 334a, 334b zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶⁷ §§ 347, 348, 349, 349b zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění.

⁶⁸ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 62. ISBN 978-80-86960-66-1.

⁶⁹ SCHEINOST, M. *Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy: Sborník dokumentů OSN a Rady Evropy k problematice organizovaného a transnacionálního zločinu, korupce a konfiskace výnosů ze zločinu*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995, s. 31-32.

6.1. Zabraní věci

Zabraní věci je prováděno formou opatření, které ukládá soud podle ustanovení § 101 trestního zákoníku v případech, kdy nebyl uložen trest propadnutí majetku podle § 70 odstavce 2, písmena a) trestního zákoníku. Věc je možné zabrat v případě, že náleží pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit, od jehož potrestání soud upustil, nebo ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku anebo hrozí-li nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu.⁷⁰ V daném případě musí být věc označena za výnos z trestné činnosti a náležet pachateli, kterého nelze stíhat či odsoudit, nebo pokud soud upustí od potrestání nebo pokud věc představuje nebezpečí pro osoby, majetek a společnost. Zabraní výnosu třetím osobám se vztahuje i na výnosy, které byly transformovány do jiných věcí a mohou být zabrány i osobám, které se na trestném činu nepodílely a nemusí mít o trestném činu žádnou povědomí.⁷¹

6.2. Zabraní náhradní hodnoty

Dané opatření se ukládá podle ustanovení § 102 trestního zákoníku. Zabraní věci je možné uložit v případech, kdy by daná věc mohla být zabrána podle ustanovení § 101 trestního zákoníku, ale ten, komu věc náleží, ji zničí, poškodí, znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní, zužitkuje nebo jiným způsobem zabraní zmaří, může soud uložit zabraní náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci.⁷²

6.3. Zabraní části majetku

Dalším možným způsobem odčerpání výnosů z trestné činnosti je ustanovení § 102a trestního zákoníku. Ustanovení umožňuje soudu opatřením zabrat část

⁷⁰ § 101 zákona číslo 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

⁷¹ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 64, 65. ISBN 978-80-86960-66-1.

⁷² DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010, s. 69. ISBN 978-80-86960-66-1.

majetku pachateli ve vyjmenovaných případech, kdy pachatel získal nebo se snažil získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch.⁷³

7. KRIMINALISTICKÉ STOPY

Kriminalistické stopy, které lze získat, závisí na způsobu provedení legalizace výnosů z trestné činnosti. Stopy je možné zajistit v listinné či elektronické podobě, v jiných věcných podobách, jako věcné důkazy, ale také z vědomí lidí. V rámci této problematiky je možné pracovat se všemi vyjmenovanými druhy stop.⁷⁴ Vědomí lidí je také možné označovat jako stopy paměťové, neboť osoby poskytují informace, které získaly vnímáním svými smysly a jsou schopny je reprodukovat ve výpovědích.⁷⁵

Z praxe lze ale převážně uvést, že v největším zastoupení budou stopy materiálního charakteru, tedy věcné, listinné a elektronické. V případě věcných stop se jedná o hmotné věci pocházející z trestného činu nebo s trestnou činností nějak souvisí, např. peněžní hotovost.

V současné době jednou z nejvýznamnějších stop jsou elektronické důkazy, jelikož velká část úkonů, které jsou prováděny v rámci legalizace výnosů z trestné činnosti, jsou vyhotovovány v kybernetickém prostředí. Elektronický důkaz či digitální stopa nemají z právního hlediska přesně vymezenou definici, takový důkaz by bylo možné označit jako „*jakákoli data či informace, jež byly přeneseny, vytvořeny, uloženy či modifikovány za použití počítačového systému a které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu*“.⁷⁶ Poznatky z praxe poukazují na to, jak správně elektronické důkazy zajistit. Dostat se k počítačovým datům můžeme třemi způsoby: zajištěním zařízení nebo datových nosičů, získáním přímého přístupu k počítačovým datům uchovaných

⁷³ § 102a zákona číslo 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

⁷⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 237. ISBN 978-80-7380-124-3.

⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 339. ISBN 978-80-7380-859-4.

⁷⁶ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. CZ.NIC. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, s. 69. ISBN 978-80-88168-15-7.

v počítačových systémech a získáním počítačových dat od poskytovatelů služeb.⁷⁷

8. KAZUISTIKA

V této kapitole budou představeny jednotlivé případové studie, které budou poté vyhodnoceny. Celkem budou rozebrány tři vybrané případy legalizace výnosů z trestné činnosti. Pro potřeby této práce jsou veškerá jména osob a místa spáchání zaměněna za smyšlené.

8.1. Případová studie č. 1

Dne 22. 4. 2023 se na služebnu Obvodního oddělení Policie ČR Cheb - město dostavil Vladimír Smrk, který oznámil podvodné jednání, při kterém mu neznámí pachatelé z jeho bankovního účtu odčerpali peněžní prostředky ve výši 600.000,- Kč. K celé situaci došlo předchozího dne, kdy na jednom z internetových bazarů chtěl prodat svůj televizor za 6.000,-Kč, přičemž byl kontaktován nejprve prostřednictvím emailu a následně přes telefon. Kontaktován byl čtyřmi osobami, které mu telefonovaly z několika telefonních čísel. Osoby mu tvrdily, že jsou rodina a z důvodů časové vytíženosti a možné rychlé domluvy se s ním na prodeji budou domlouvat podle času. Domluvit s ním měly způsob platby a následně i odvoz televizoru. Po domluvě mu sdělily, že mu zaslaly platbu přes jednu z přepravních společností, a aby tuto platbu obdržel, zašlou mu do jeho emailu odkaz přepravní společnosti, kde vyplní údaje týkající se jeho bankovního účtu a platba mu na něj bude připsána. Vladimír Smrk splnil vše dle pokynů, které dostal, kdy vyplnil veškeré údaje týkající se jeho účtu na stránce, která vypadala skutečně jako stránka přepravní společnosti. Vyplněním údajů, tyto poškozený Vladimír Smrk (dále jen „poškozený“) poskytl neznámým pachatelům, kteří následně jeho peněžní prostředky z účtu odeslali dvanácti transakcemi, každá ve výši 49.900,-Kč a jedna transakce ve výši 1.200,-Kč, na různé účty. Z důvodu výše způsobené škody byl

⁷⁷ POLČÁK, Radim; PÚRY, František a HARAŠTA, Jakub. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 100 - 101. ISBN 978-80-210-8073-7.

na Obvodní oddělení Cheb – město povolán vyšetřovatel Služby kriminální policie a vyšetřování Územního odboru Cheb (dále jen „vyšetřovatel“).

S ohledem na zjištěné skutečnosti byly vyšetřovatelem zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odstavce 3 trestního řádu pro podezření ze spáchání přečinu podvod podle § 209 odstavce 1, 3 trestního zákoníku a zločinu neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odstavce 1, 3 trestního zákoníku, neboť z podaného vysvětlení poškozeného podle § 158 odstavce 6 trestního řádu bylo zjištěno, že ve svém internetovém bankovníctví měl nastavený denní limit pro transakce do 30.000,-Kč, tedy neznámí pachatelé museli učinit úpravy v internetovém bankovníctví poškozeného, které je považováno za platební prostředek.

Při příjmu oznámení poškozený doložil výpis z bankovního účtu, z něhož bylo zjištěno, že 6 plateb v celkové výši 299.400,-Kč bylo odesláno ve prospěch účtu číslo 12412512/0100. Zbylé peněžní prostředky byly odeslány na nezjištěný účet zahraniční bankovní společnosti Revolut. Na podkladě zjištěných skutečností bylo provedeno zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu číslo 12412512/0100 podle §79a odstavce 1 trestního řádu se souhlasem dosahového státního zástupce. Současně k uvedenému bankovnímu účtu byly vyžádány informace podléhající bankovnímu tajemství podle § 8 odstavce 2 trestního řádu, a to prostřednictvím dozorového státního zástupce. V daném případě nedošlo k zajištění peněžních prostředků na uvedeném bankovním účtu, jelikož peněžní prostředky se již na bankovním účtu nenacházely.

Z vyžádaných bankovních informací v souladu s § 8 odstavce 2 trestního řádu bylo zjištěno, že ostatní peněžní prostředky byly z účtu vybrány z dvou konkrétních bankomatů v Praze. Dále byl zjištěn majitel účtu a byly obdrženy i jeho fotografie z dokladů, které bance při založení účtu předkládal. Jednalo se o cizince jménem Artem Ratimov. Dále byly vyzvány dle § 8 odstavce 1 trestního řádu bankovní společnosti, z jejichž bankomatů byly výběry učiněny, aby vydaly kamerové záznamy, které byly získány při výběrech a které by dále mohly sloužit jako důkazní prostředek k pachateli či pachatelům. Jedna z oslovených bankovních společností zaslala kamerový záznam pořízený při výběru. Druhá bankovní společnost po třech týdnech odpověděla, že kamerový systém

zabudovaný v požadovaném bankomatu je spravován jimi nasmlouvanou jinou společností a je tedy potřebné oslovit tuto společnost. Po oslovení společnosti byly po dalších dvou týdnech požadované kamerové záznamy získány. Vyhodnocením kamerových záznamů z bankomatů bylo zjištěno, že veškeré výběry byly učiněny majitelem bankovního účtu, tedy Artemem Ratimovem. Šetření k peněžním prostředkům, které byly odeslány na zahraniční bankovní účet společnosti Revolut, bylo provedeno prostřednictvím mezinárodní policejní spolupráce, která je zajišťována přes Policejní prezídium Policie ČR. Šetřením bylo zjištěno, že peněžní prostředky byly dále odeslány na účet internetové směnárny, kde jsou prováděny převody peněz do virtuálních měn. Bližší informace bankovní společnost Revolut nesdělila.

Dále bylo v rámci prověřování provedeno šetření k Arturovi Ratimovovi. Pro zjištění více informací k osobě byla vyžádána spolupráce od Odboru cizinecké policie, kdy z lustrace osoby bylo potvrzeno bydliště, které uvedl v bance při založení účtu. Následně byla vyžádána spolupráce od Služby kriminální policie a vyšetřování Obvodního ředitelství Prahy IV, a to k provedení podání vysvětlení osoby podle § 158 odstavce 6 trestního řádu a prověrky v místě hlášeného bydliště, přičemž i touto prověrkou bylo bydliště Artema Ratimova potvrzeno. Ve svém podaném vysvětlení uvedl, že výběry neprováděl on, ale jiná osoba, kterou náhodně potkal v jednom z nočních podniků v Praze a této osobě svěřil svou platební kartu. Později při svém podaném vysvětlení doznal, že výběry prováděl on, ale že nevěděl o tom, že se jedná o peněžní prostředky, které pochází z trestné činnosti. Vybrané peníze poté měl předat jiné osobě a za provedení výběru měl obdržet 20.000,-Kč. Mezitím bylo zjištěno, že Artem Ratimov v témže roce v jiném obdobném případě podával vysvětlení dle § 158 odstavce 6 trestního řádu, kde byl i upozorněn, jakého jednání se tímto dopouští a že se jedná o trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti dle § 217 trestního zákoníku, neboť v daném případě nebylo možné prokázat úmysl. V popisovaném případě ale již byl se svým jednáním seznámen, a přesto v něm nadále pokračoval, z čehož vyplynulo, že se dopouští úmyslně legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že ale nebylo možné vyloučit, že Artem Ratimov je také pachatelem zdrojového trestného činu, byl v rámci

dalšího prověřování na návrh státního zástupce vydán soudem příkaz k zajištění telekomunikačního provozu dle § 88a odstavce 1 trestního řádu k telefonnímu číslu Artema Ratimova. Ze získaných záznamů telekomunikačního provozu Artema Ratimova bylo zjištěno několik telefonních čísel, jak českých, tak i zahraničních. Zjištěná telefonní čísla byla prověřena, přičemž k prověření zahraničních telefonních čísel byla využita mezinárodní policejní spolupráce. Prověřením telefonních čísel nebyly zjištěny žádné relevantní informace. Ve věci byl na návrh státního zástupce opatřen příkaz k domovní prohlídce, který vydal soudce dle §83 trestního řádu, bytu Artema Ratimova, jelikož od bankovní společnosti poškozeného, s jeho souhlasem dle §88a odstavce 4 trestního řádu, byly získány i lokalizační údaje týkající se připojení k jeho bankovnímu účtu, kdy se jednalo o IP adresy. K IP adresám bylo zjištěno, že k těmto byla využita některá ze služeb virtuální privátní sítě (VPN), tedy byla znemožněna lokalizace IP adres a jediný způsob jak zjistit, jestli se k internetovému bankovnímu účtu připojil Artem Ratimov některým svým počítačovým systémem, bylo provedení domovní prohlídky a zajištění digitálních stop z počítačového systému. Taktéž by z jeho počítačového systému mohla být zjištěna komunikace s dalšími osobami, které se na zdrojovém trestném činu podílely. Dalším důvodem domovní prohlídky bylo zajištění peněžních prostředků v hotovosti. V dané době měl vyšetřovatel dostatek důkazů pro zahájení trestního stíhání Artema Ratimova podle § 160 odstavce 1 trestního řádu pro přečin legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odstavce 1 trestního zákoníku, přičemž zahájení trestního stíhání bylo plánované až po provedení domovní prohlídky, aby bylo zjištěno, zda se Artem Ratimov dopustil i zdrojového trestného činu či nikoliv.

Před domovní prohlídkou bylo provedeno finanční šetření k osobě za účelem zjištění jejích majetkových poměrů k případnému zajištění náhradních hodnot za účelem náhrady škody způsobené trestným činem. Provedeným finančním šetřením bylo zjištěno, že Artem Ratimov není majitelem ani spolumajitelem žádné nemovitosti v ČR a není vlastníkem žádného motorového vozidla.

V konečném důsledku v den, kdy měla být provedena domovní prohlídka, bylo zjištěno, že Artem Ratimov spáchal den před provedením domovní prohlídky sebevraždu. Domovní prohlídka z tohoto důvodu provedena nebyla, taktéž

nedošlo ani k zahájení trestního stíhání a jednání Artura Ratimova bylo odloženo podle § 159 odstavce 2 trestního řádu.

8.2. Případová studie č. 2

Dne 1. 7. 2022 se na Obvodní oddělení policie ČR v Mariánských Lázních dostavil poškozený Miroslav Šváb, který oznámil podvodné jednání, při kterém ho neznámí pachatelé přesvědčili, aby investoval do kryptoměn. Neznámými pachateli byl kontaktován poté, co vyplnil investiční formulář na podvodných stránkách, kdy mělo jít o investice zastupující společnosti ČEZ a.s. Kontaktován byl ve dvou dnech pěti různými osobami. Všichni neznámí pachatelé mluvili česky s ruskojazyčným přízvukem. Přesvědčili ho k instalaci programu k umožnění vzdáleného přístupu k jeho počítačovému systému, jelikož to měla být jedna z podmínek pro investice. Následně jim také zpřístupnil své bankovní účty, které měl u pěti různých bankovních společností. Tyto účty jim nechal zpřístupněné dva dny. V těchto dnech z jeho účtů odčerpali celkem 950.000,-Kč. Věc byla ihned po oznámení předána policejnímu orgánu Službě kriminální policie a vyšetřování (dále jen „policejnímu orgánu“).

Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odstavce 3 trestního řádu pro podezření z přečinu podvod podle § 209 odstavce 1, 3 trestního zákoníku a zločinu neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odstavce 1, 3 trestního zákoníku, neboť z podaného vysvětlení poškozeného podle § 158 odstavce 6 trestního řádu bylo zjištěno, že ve svém internetovém bankovníctví měl nastavený denní limit pro transakce do 10.000,-Kč.

Provést blokaci bankovních účtů, na které měly peněžní prostředky odejít, nebylo možné, jelikož poškozený nevěděl, o jaké platby se přesně jednalo, a neměl k dispozici ani své výpisy transakcí. Poškozený policejnímu orgánu udělil souhlas k získání informací související s jeho bankovními účty, které podléhaly bankovnímu tajemství, a souhlas ke zjištění lokalizačních údajů souvisejících s připojením k jeho bankovnímu účtu podle §88a odstavce 4 trestního řádu. S tímto souhlasem byly vyžádány výpisy z bankovních účtů a lokalizační údaje. Poškozený vydal taktéž svůj přenosný počítač a mobilní telefon k provedení

analýzy podle § 78 odstavce 1 trestního řádu. Věci mu po provedení potřebných úkonů byly vráceny podle § 80 odstavce 1 trestního řádu. Předtím, než oslovené bankovní společnosti zpracovali žádost o poskytnutí vyžádaných údajů, bylo policejnímu orgánu doručeno trestní oznámení Finančního analytického úřadu (dále jen „FAU“). V trestním oznámení bylo provedeno trasování podezřelých transakcí z bankovních účtů poškozeného, kdy byly dohledány částky ve výši 150.000,-Kč na bankovním účtu ČSOB, 68.000,-Kč na bankovním účtu Komerční banky a 72.000,-Kč na bankovním účtu České spořitelny. V trestním oznámení byli dále uvedeni majitelé bankovních účtů a jejich další osobní údaje, jako je například adresa hlášeného pobytu. Ve všech třech případech se jednalo o cizince, přičemž dvě osoby byly ukrajinské národnosti a jedna osoba byla mongolské národnosti. Na podkladě oznámení došlo policejním orgánem k vydání usnesení o zajištění peněžních prostředků na bankovních účtech podle § 79a odstavce 1 trestního řádu. K bankovním účtům byly vyžádány informace podléhající bankovnímu tajemství podle § 8 odstavce 2 trestního řádu, a to prostřednictvím dozorového státního zástupce. Bankovní společnosti požadované údaje poskytly, kdy mimo jiného byly požadovány i kamerové záznamy k výběrům peněžních prostředků poškozeného. K tomu bankovní společnosti ČSOB a Komerční banka uvedly, že kamerové záznamy za požadované období již není možné vydat, jelikož došlo k jejich přemazání. Česká spořitelna a.s., taktéž neposkytla kamerové záznamy z bankomatu, jelikož bankomat, z něhož byly výběry učiněny, kamerovým systémem nedisponuje.

Následně prostřednictvím Odboru cizinecké policie byla provedena lustrace majitelů účtů, kterou bylo zjištěno, že všichni majitelé účtů mají vedeno trvalé bydliště v České republice, kdy jeden měl bydliště vedené v Praze, druhý v Plzni a třetí v Karlových Varech. K osobám na jejich adresách bylo provedeno šetření, kterým bylo zjištěno, že majitel bankovního účtu ČSOB, Pavel Arturov, se zdržuje na své hlášené adrese v Praze, taktéž majitel bankovního účtu Komerční banky, Dmytry Sasin, se zdržuje v místě svého hlášeného bydliště a majitel bankovního účtu České spořitelny, Temuujinu Baartaltamovi, na adrese svého hlášeného pobytu opakovaně nebyl zastižen. Majitelé účtů Pavel Arturov a Dmytry Sasin k věci podali vysvětlení podle §158 odstavce 6 trestního řádu. Pavel Arturov uvedl,

že peněžní prostředky poškozeného obdržel za prodej Bitcoinů, což je jedna z kryptoměn. Ke svému tvrzení doložil i výpisy z internetové směnárny, v níž směna proběhla. Z doložených výpisů bylo patrné, že neznámí pachatelé si při svém protiprávním jednání od poškozeného vyžádali i ofocení jeho dokladu totožnosti, který použili při registraci na internetové směnárně, aby mohli jeho jménem vystupovat. Tyto skutečnosti při opakovaném podání vysvětlení dle § 158 odstavce 6 trestního řádu poškozený potvrdil. Dmytry Sasin uvedl, že svou platební kartu v předmětné době zapůjčil svému známému, s nímž byl na ubytovně na společném pokoji. Ve své výpovědi uvedl pouze částečné údaje k osobě, které zapůjčil svou platební kartu, a osobu tak nebylo možné ztotožnit, jelikož odcestovala. Dále uvedl, že věděl, že se jedná o nelegálně získané peněžní prostředky, ale potřeboval peníze, aby je mohl zasílat své rodině, kterou má na Ukrajině. Z každé vybrané částky obdržel 10%.

V případě Pavla Arturova, který peněžní prostředky nabyt v dobré víře, že se jedná o legální směnu peněz za virtuální měnu a že obchod provádí s poškozeným, mu byly poté se souhlasem státního zástupce peněžní prostředky na jeho účtu uvolněny. Uvolnění proběhlo standardní cestou, kdy bylo nejprve vydáno rozhodnutí o vrácení věci podle § 80 odstavce 1 trestního řádu a po nabytí právní moci daného usnesení bylo vyhotoveno usnesení podle § 79f odstavce 1 trestního řádu ke zrušení zajištění peněžních prostředků a bankovního účtu. V případě Temuujina Baartaltama, kterého se nepodařilo opakovaně kontaktovat v místě jeho hlášeného bydliště, bylo opět se souhlasem státního zástupce provedeno vydání zajištěných peněžních prostředků na účtu, a to ve prospěch poškozeného. Temuujinu Baartaltamovi byla totožná usnesení jako v případě Pavla Arturova zaslána poštou a doručení proběhlo fikcí. Následně byly peněžní prostředky vydány zpět poškozenému. Taktéž zajištěné peněžní prostředky, které Dmytry Sasin nestihl ze svého bankovního účtu vybrat před blokací, byly se souhlasem státního zástupce vydány totožnou cestou poškozenému.

Po vypořádání se se zajištěnými peněžními prostředky a provedeném šetření bylo jednání Dymtry Sasina vyloučeno k samostatnému projednání podle § 23 odstavce 1 trestního řádu, neboť z důkazní situace vyplynulo, že Dymtry Sasin se nedopustil shora uvedeného zdrojového činu, ale svým jednáním se dopustil

přečinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odstavce 1 trestního zákoníku, neboť na jeho bankovní účet bylo zasláno několik plateb, které z jeho bankovního účtu s jeho souhlasem a vědomím neznámý muž vybral ještě před tím, než byl bankovní účet i s uvedenými zbylými peněžními prostředky zajištěn. Proti osobě Dmytry Sasin bylo podle § 160 odstavce 1 trestního řádu zahájeno trestní stíhání, následně byl vyslechnut jako obviněný a k činu se doznal. Poté došlo k seznámení obviněného a poškozeného s trestním spisem a podání návrhu státnímu zástupci na podání obžaloby podle § 166 odstavce 3 trestního řádu. Státním zástupcem byl návrh akceptován a ve věci podal obžalobu podle § 176 odstavce 1 trestního řádu místně příslušnému okresnímu soudu.

V případě neznámého muže, který se svolením Dmytry Sasina provedl výběry z jeho bankovního účtu, bylo jeho jednání odloženo podle § 159a odstavce 5 trestního řádu, jelikož i přes veškerá šetření se nepodařilo neznámého muže ustanovit.

8.3. Případová studie č. 3

Dne 1. 11. 2023 policejní orgán Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „policejní orgán“) jako místně příslušný orgán obdržel poznatek k osobě jménem Ludmila Muchychka, která se mohla dopustit legalizace výnosů z trestné činnosti, a to tím, že z jejího bankovního účtu došlo k výběru peněžních prostředků ve výši 120.000,-Kč, které jí ve prospěch jejího bankovního účtu byly odeslány z bankovního účtu poškozené Petry Vaňkové, která se stala obětí podvodného jednání, k němuž došlo v době, kdy své peněžní prostředky chtěla investovat do kryptoměn a reagovala tak na inzerovanou nabídku na sociální síti Facebook.com, přičemž došlo k odčerpání peněžních prostředků z jejího účtu. Současně s poznatkem byly policejnímu orgánu doručeny fotografie pořízené při výběru peněžních prostředků ze dvou bankomatů na Praze 4. Na fotografiích byl zaznamenán neznámý muž. Dále policejní orgán s poznatkem obdržel bankovní informace související s bankovním účtem Ludmily Muchychky, kde byl vyznačen příjem peněžních prostředků z účtu poškozené Petry Vaňkové a následný výběr, který byl učiněn ihned po jejich obdržení.

Vzhledem k tomu, že poznatek obsahoval veškeré potřebné informace, policejní orgán ve věci zahájil úkony trestního řízení podle § 158 odstavce 3 trestního řádu, pro podezření ze spáchání přečinu legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle § 217 odstavce 1 trestního zákoníku, kterého se mohla dopustit Ludmila Muchychka.

Po zahájení úkonů trestního řízení policejní orgán provedl šetření k současnému pobytu Ludmily Muchychky a vyžádal provedení lustrace od Odboru cizinecké policie. Šetřením byl zjištěn její současný pobyt, na kterém se skutečně zdržuje. Lustrací bylo potvrzeno, že Ludmila Muchychka má v České republice hlášený dlouhodobý pobyt. Dále bylo zjištěno, že proti jmenované v současné době není, a ani dříve nebylo, v České republice vedeno žádné trestní řízení. Finančním šetřením, které bylo provedeno, bylo zjištěno, že Ludmila Muchychka nevlastní žádný movitý či nemovitý majetek a není ani zaměstnána, tedy nemá žádný stálý příjem.

Ve svém podaném vysvětlení podle § 158 odstavce 6 trestního řádu Ludmila Muchychka uvedla, že bankovní účet je pouze její a nikdo k němu nemá přístup. Živí ji její rodiče, kteří pracují v České republice a kteří jí zasílají na její bankovní účet peníze. K předmětné věci uvedla, že dva dny před tím, než byly na její bankovní účet připsány peněžní prostředky, které nebyly její, reagovala na inzerát na sociální síti Facebook.com, kde byly nabízeny obchody s kryptoměnami, což zahrnovalo mimo jiné i zpřístupnění bankovního účtu a zapůjčení platební karty. Za každý převod peněžních prostředků, které byly dále investovány do kryptoměn, byl nabízen podíl ve výši 10%. Na inzerát reagovala a týž den byla kontaktována neznámým mužem. Muž požadoval sdělení adresy, aby si mohl pro její platební kartu zajet. Po příjezdu jí předal 2.000,-Kč za zapůjčení platební karty. Po cca hodině jí zaslal fotografii s provedením směny peněžních prostředků do kryptoměny Ethereum. Na fotografii bylo zaznamenáno i číslo transakce a protiúčet, jemuž byly peněžní prostředky připsány. Za další dvě hodiny chtěla kontaktovat neznámého muže, aby jí její platební kartu vrátil zpět, ale tento si jí zablokoval a platební karta jí vrácena nebyla. Kartu zablokovala. Ve svém internetovém bankovníctví zjistila, že na její účet byly připsány peněžní prostředky a následně byly vybrány z bankomatu. Jednalo se o částku 120.000,-Kč.

Policejním orgánem byla oslovena i internetová směnárna Binance, která byla užita ke směně peněžních prostředků. Na dotaz směnárna Binance nereagovala, na druhý dotaz uvedla, že informace o svých klientech orgánům činných v trestním řízení poskytuje pouze v případech, kdy se jedná o financování terorismu. Lustrací telefonního čísla, které Muchychka policejnímu orgánu poskytla, bylo zjištěno, že se jedná o předplacenou platební kartu, která v současné době není aktivní.

Policejní orgán ve věci vyhodnotil, že důkazní situace je dostačující pro zahájení trestního stíhání podle § 160 odstavce 1 trestního řádu osoby Ludmily Muchychky. Trestní stíhání bylo zahájeno pro spáchání přečinu legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle § 217 odstavce 1 trestního zákoníku, neboť Ludmila Muchychka svým nedbalostním jednáním umožnila jinému tento skutek spáchat a vznikla při něm větší škoda na majetku dle § 138 odstavce 1, písmena c) trestního zákoníku. Ludmila Muchychka se ve své výpovědi, již jako obviněná, k nedbalostnímu činu plně doznala a uvedla, že škodu, kterou umožnila způsobit, uhradí. Po výpovědi obviněné byl podán státnímu zástupci návrh na podání obžaloby ve smyslu ust. § 166 odstavce 3 trestního řádu.

9. VYHODNOCENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ A ZJIŠTĚNÍ AKTUÁLNÍCH PROBLÉMŮ VYŠETŘOVÁNÍ LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

V dané kapitole bude provedeno vyhodnocení případových studií z předchozí kapitoly, přičemž každá studie bude vyhodnocena zvlášť. Cílem vyhodnocení bude zhodnocení postupů policejního orgánu a případu jako takového. V minulosti bylo vyšetřování této problematiky provázáno překážkami týkající se mezinárodní spolupráce, kdy zahraniční orgány činné v trestním řízení byly značně pasivní, vznikaly kompetenční spory při výkladu teritoriální příslušnosti při transferu výnosu z trestné činnosti, taktéž vyšetřování naráželo na různé druhy ochran bankovního tajemství cizích států a výjimkou nebyly ani klamavé postupy znesnadňující ověření identity apod. Tyto problémy uváděla autorka Ing. Drahuse Kadeřábková se spoluautorem Doc. PhDr. Ladislavem Gawlikem, Csc. v publikaci s názvem „Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti, Oběti organizovaného zločinu“ z roku

1996.⁷⁸ Vyhodnocením shora uvedených případových studií také zjistíme, zda překážky, které provázely tehdejší vyšetřování, provází vyšetřování této problematiky i v současné době.

9.1. Vyhodnocení případové studie č. 1

Případová studie popisuje případ podvodného jednání, při kterém neznámí pachatelé z bankovního účtu poškozeného odčerpali velkou částku peněz. Pachatelé zde využili podvodných praktik spojených s prodejem zboží na internetu a získali přístup k bankovním údajům oběti, ke kterým se dostali pomocí falešného odkazu na webové stránce, která vypadala jako stránka přepravní společnosti. Ve studii jsou popsány jednotlivé kroky, které byly podniknuty v rámci vyšetřování, včetně zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu, analýzy bankovních záznamů a telefonního provozu, a vyhledání důkazů v digitální podobě. Z dostupných informací lze uvést, že vyšetřování bylo v souladu s právními předpisy. Pozitivně je možné zhodnotit zejména skutečnost, že vyšetřováním došlo k odhalení alespoň části zločineckého jednání. U postupu vyšetřování je možné konstatovat, že z počátku, tedy při příjmu oznámení, policejní orgán provedl veškeré potřebné kroky ke zjištění všech potřebných skutečností a zajištění nezbytných materiálů, které by v pozdější fázi mohly sloužit jako důkazní prostředky proti pachatelům trestné činnosti. U obdobných případů je jedním z hlavních úkolů zajištění výnosů z trestné činnosti, v daném případě peněžních prostředků. K zajištění peněžních prostředků, které byly odeslány na české bankovní účty, policejní orgán učinil veškeré nezbytné kroky, přesto se je nepodařilo zajistit. Dále byl v případové studii uveden postup šetření policejního orgánu k majiteli účtu Artemu Ratimovi, vyžádání domovní prohlídky za účelem získání možných stop a vyžádání telekomunikačního provozu. V případě vyžádání telekomunikačního provozu k telefonnímu číslu Artema Ratimova mohl policejní orgán zvážit možnost vyžádání odposlechu, jelikož v daném případě byly naplněny podmínky k vyžádání příkazu k odposlechu, a mohlo tak dojít ke zjištění dalších důkazů. Po zhodnocení případové studie, i přestože vyšetřování lze

⁷⁸ KADERÁBKOVÁ, Drahuše a GAWLIK, Ladislav. *Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti. Studie* (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, s. 39. ISBN 80-86008-20-7.

hodnotit za zdařilé, byl zjištěn chybný postup policejního orgánu v případě vyžádání kamerového záznamu z bankomatů. Kamerové záznamy byly vydány na podkladě žádosti dle ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu, v takovém případě měl policejní orgán zajistit jejich vydání v souladu s ustanovením § 78 odst. 1 trestního řádu, neboť v případě řízení před soudem by mohlo být napadeno jejich nesprávné zajištění, což by mohlo vyústit v neprovedení důkazního prostředku. Taktéž v případě vyžádání kamerového záznamu došlo k situaci, kdy kamerový systém bankomatů spravuje jiná společnost a policejní orgán musel žádost opakovat, čímž došlo ke zbytečným průtahům a mohlo dojít i k přemazání sekvence záznamu. V tomto případě narážíme na jeden z aktuálních problémů ve vyšetřování této problematiky, kterým jsou průtahy vznikající u žádostech, které jsou zasílány bankovními společnostmi. Bankovní společnosti na tyto žádosti reagují zpravidla až po několika týdnech. V daném případě došlo taktéž na odeslání peněžních prostředků na bankovní účet zahraniční bankovní společnosti Revolut, která v dané věci poskytla minimální spolupráci. Promítá se zde tedy další problém, kterým je nespolupráce zahraničních bankovních společností, které často odmítají součinnost bez vyžádání mezinárodní justiční spolupráce, jejíž vyhotovení může trvat 6 a více měsíců. Taktéž je zde problém v provedení zajištění peněžních prostředků, které je důsledkem nespolupráce u zahraničních bankovních společností téměř nemožné. V tomto případě mohl policejní orgán využít na místo ŘMPS spolupráci Úřadu ARO.

9.2. Vyhodnocení případové studie č. 2

Případová studie popisuje případ podvodného jednání, které vedlo k finanční ztrátě poškozeného. V uvedeném případě poškozený reagoval na podvodnou nabídku investic pod hlavičkou společnosti ČEZ a.s., což v konečném důsledku vyústilo k odčerpání jeho peněžních prostředků z bankovních účtů. Studie obsahuje popis vyšetřování včetně zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu, analýzy bankovních záznamů, vyhledání důkazů v digitální podobě a šetření k majitelům bankovních účtů, na které byly peněžní prostředky odeslány. Obdobně jako u předchozí případové studie, i zde policejní orgán na počátku vyšetřování provedl veškeré nezbytné kroky ke zjištění potřebných skutečností a zajištění

nezbytných materiálů, které by v pozdější fázi mohly sloužit jako důkazní prostředky, a také k zajištění odčerpaných peněžních prostředků poškozeného. V daném případě se promítla i spolupráce s FAU, který ve věci činil trestní oznámení a část peněžních prostředků zajistil, což umožnilo získání informací o podezřelých transakcích a identifikaci pachatelů, ke kterým policejní orgán poté dále prováděl šetření, a to i prostřednictvím Odboru cizinecké policie, jelikož se jednalo o cizince. V této fázi vyšetřování poukázalo na jeden z dalších aktuálních problémů, které vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti často provází, a to ten, že majitelé účtů často bývají cizinci, kteří do České republiky přicestují pouze za účelem založení bankovního účtu a poté opět odcestují a již je není možné dohledat, jelikož jsou ze zemí, které neposkytují součinnost, jako je v tomto případě Mongolsko. Pokračováním ve vyšetřování došlo v případě Pavla Arturova ke zjištění, že tyto peněžní prostředky nabyl nákupem Bitcoinů v internetové směnárně, což doložil i výpisy, ze kterých bylo patrné, že neznámí pachatelé zneužili doklady poškozeného a jeho jménem si založili v internetové směnárně účet, jehož prostřednictvím obchodovali s kryptoměnami. V takovém případě není možné peněžní prostředky vrátit zpět poškozenému, neboť Pavel Arturov Bitcoinů prodal v dobré víře, že se jedná o legální peněžní prostředky a nevěděl, že jedná s pachatelem podvodu. V této problematice se jedná o častý problém, který je v souvislosti s jejím vyšetřováním řešen. Za velmi negativní aspekt tohoto případu byla nemožnost zajištění jednoho ze stěžejních důkazů, a to kamerových záznamů z bankomatu, jelikož ty byly přemazány a jeden z bankomatů nebyl opatřen kamerovým systémem vůbec. Tomuto policejní orgán předejít nemohl, jelikož na kamerovém systému byl nastaven krátký interval, a než došlo k vyřízení žádosti bankovní společností, došlo k jeho přemazání. Dále případová studie obsahuje výpověď Dmytry Sasina a jeho následné trestní stíhání jako jednoho z majitelů účtů a v konečném důsledku i vydání zajištěných peněžních prostředků poškozenému. Celkově lze říci, že policejní orgán jednal rychle a efektivně v reakci na případ podvodného jednání. Podařilo se jim získat důležité informace a důkazy, i když se v některých případech setkali s omezeními, jako bylo přemazání kamerových záznamů. Postup policejního orgánu ukazuje snahu o řádné vyšetření případu a ochranu práv poškozeného. V případě zdrojové trestné činnosti mohl však policejní orgán oslovit internetovou směnárnu

k možnému získání dalších potřebných informací, případně zjistit provozovatele podvodné internetové stránky.

9.3. Vyhodnocení případové studie č. 3

Případová studie popisuje další případ podvodného jednání s přímou investicí do kryptoměn, po reakci poškozené na inzerovanou nabídku s tímto spojenou. V daném případě policejní orgán obdržel poznatek k osobě Ludmyla Muchychka, z jejíž bankovního účtu došlo k výběru peněžních prostředků poškozené. Současně s poznatkou byly také obdrženy fotografie z výběrů peněžních prostředků z bankomatů, kde byl zaznamenán neznámý muž. Následovalo zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, šetření k osobě Ludmyla Muchychka ke zjištění současného pobytu a finanční šetření ke zjištění její majetkové a finanční situace. Po zjištění nezbytných informací byla Ludmyla Muchychka předvolána k podání vysvětlení, přičemž z její výpovědi bylo zjištěno, že reagovala na inzerát na sociální síti Facebook, kde byly nabízeny výdělků z kryptoměn, přičemž podmínkou bylo zapůjčení platební karty. Její jednání bylo z těchto důvodů dále posouzeno jako přečin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle § 217 odst. 1 trestního zákoníku. V předmětné věci byla taktéž oslovena zahraniční internetová směnárna, která však s policejními orgány odmítla spolupracovat a znemožnila tedy zjištění dalšího trasování odčerpaných peněžních prostředků a případně ustanovení osob, které se dopustily legalizace výnosů z trestné činnosti, ale i zdrojové trestné činnosti. Zde vyšetřování naráží na častý problémový aspekt, který maří průběh vyšetřování, neboť informace, které by zahraniční internetové směnárny mohly poskytnout, by výraznou měrou napomohly při objasňování této trestné činnosti. V kontextu zjištěných skutečností lze konstatovat, že policejní orgán jednal profesionálně a efektivně při vyšetřování tohoto případu. Pouze v případě fotografií, které byly pořízeny při výběru peněžních prostředků z bankomatu, mohl policejní orgán zajistit širší šetření ke zjištění totožnosti osoby, přičemž mohl přinejmenším zajistit zveřejnění těchto fotografií v médiích.

10. POSTUP POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY PŘI PŘIJETÍ OZNÁMENÍ

V této kapitole se pokusím vytvořit metodiku postupu při vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti, která by poskytovala obecný postup a mohla by být využívána v nejširším možném spektru případů legalizace výnosů z trestné činnosti, kdy zdrojovým trestným činem je trestný čin páchan v internetovém prostředí a dochází při něm ke vzniku škody na majetku poškozeného, neboli jsou poškozenému odčerpány peněžní prostředky nebo tyto peněžní prostředky na základě podvodného jednání či nátlaku sám vydá.

10.1. Trestní oznámení

Trestní oznámení může být obdrženo ze strany Finančního analytického úřadu (dále jen „FAU“), který trestní oznámení podává již v případě podezřelých transakcí nebo pokud zjistí, že se jedná o peněžní prostředky pocházející z bankovního účtu, ke kterému je veden záznam, že jeho majitel se stal obětí trestného činu, nebo také od osoby, která se osobně dostaví na nějakou místní služebnu Policie České republiky, kde oznámí zdrojovou trestnou činnost či zdrojovou trestnou činnost oznámí formou podání policejnímu orgánu nebo státnímu zastupitelství, z níž poté legalizace výnosů z trestné činnosti vyplyne. V dnešní době se nejčastěji jedná o podvody páchané ve virtuálním prostředí, tedy prostřednictvím počítačového systému. V případech, kdy dojde k trestnímu oznámení od FAU, je potřeba nejprve prostudovat celé trestní oznámení, jelikož se v něm nacházejí informace o peněžních prostředcích na bankovních účtech, na které byly prostředky připsány a poté i zajištěny. V případě, že dojde k trestnímu oznámení od poškozené osoby (dále jen „poškozený“), je zprvu nutné zjistit veškeré okolnosti a způsob, jakým došlo ke spáchání trestného činu. Dále je velmi důležité, aby poškozený již při oznámení doložil výpis ze svého bankovního účtu, odkud mu byly peněžní prostředky odčerpány. Jakmile jsou zjištěny skutečnosti odůvodňující podezření ze spáchání trestného činu, zahájí policejní orgán úkony trestního řízení dle § 158 odstavce 3 trestního řádu. V rámci přijetí oznámení od poškozené osoby sepíše s touto osobou Úřední záznam o podaném vysvětlení podle § 158 odstavce 6 trestního řádu, kde se poškozený

ke všem skutečnostem týkajícím se trestného činu vyjádří. Současně poškozený doloží potřebné materiály, kterými může být výpis z jeho bankovního účtu, komunikace s pachatelem, pokud k ní došlo, a další. V případech, kdy se jedná o podvodné jednání, kdy byl poškozený přesvědčen ke vložení peněžních prostředků do bitcomatů, vyzvat jej k vydání stvrzenek, kde jsou uvedené transakční údaje ke vkladům. Dále poškozeného podle § 78 odstavce 1 trestního řádu vyzvat k vydání počítače či mobilního telefonu, pokud některým z těchto zařízení komunikoval s neznámým pachatelem či pokud k některému z těchto zařízení umožnil pachateli vzdálený přístup.

10.2. Zajištění peněžních prostředků postupem podle § 79a odstavce 1 trestního řádu

Pokud ze strany FAU došlo k blokaci peněžních prostředků na bankovním účtu, policejní orgán, který provádí k podanému oznámení šetření, kontaktuje dozorového či dosahového státního zástupce, toho seznámí s okolnostmi a vyžádá si jeho souhlas k zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu podle § 79a odstavce 1 trestního řádu. Po udělení souhlasu vydá policejní orgán usnesení podle § 79a odstavce 1 trestního řádu, které zašle bankovní společnosti, pod níž bankovní účet spadá. Bankovní společnost provede zajištění peněžních prostředků, případně provede zajištění na požadovanou částku, tedy budou zajištěny i peněžní prostředky budoucí došlé. Po provedení zajištění bankovní společnost obratem vyrozumí policejní orgán o provedené výši zajištěných peněžních prostředků na bankovním účtu. Obdobný postup policejní orgán užije u oznámení, které činí poškozená osoba, které byly odčerpány peněžní prostředky z účtu nebo od které byly peněžní prostředky podvodným jednáním vylákány. U zajištění peněžních prostředků tímto postupem je zcela zásadní, aby poté policejní orgán, pokud je to možné, odlišoval peněžní prostředky na účtu možného pachatele, které byly nabyty v souvislosti s trestnou činností, tedy se jedná o výnos z trestné činnosti, a peněžní prostředky jeho vlastní. Tedy například, pokud trestným činem dojde k nabytí peněžních prostředků ve výši 100.000,-Kč a na účtu neznámého pachatele se nachází vyšší částka, zajišťuje se pouze částka, o níž víme, že se jedná o výnos z trestné činnosti. Pokud je v průběhu

šetření trestného činu zjištěno, že pachatel peněžní prostředky pocházející z trestné činnosti ze svého bankovního účtu vybral a na jeho bankovním účtu se nachází jen jeho peněžní prostředky, tak tyto mu již nezajišťujeme prostřednictvím § 79a odstavce 1 trestního řádu, ale podle §79g trestního řádu jako náhradní hodnotu. Postupem podle § 79g trestního řádu postupujeme i v případě, že pachatel, který peněžní prostředky z bankovního účtu vybral a předal jiné osobě a dostal za to nějaký procentuální podíl, tento podíl na výzvu podle § 78 odstavce 1 nevydává.

10.3. Poskytnutí informací o bankovních účtech

Současně s vydáním usnesení podle § 79a odstavce 1 trestního řádu je nezbytné prostřednictvím státního zástupce postupem podle § 8 odstavce 2 trestního řádu vyžádat potřebné informace k bankovnímu účtu, na který se vztahuje zajištění. Zejména by měly být vyžádány informace k majiteli bankovního účtu včetně dokladu, kterým prokázal svou totožnost, dispoziční práva, výpis historie transakcí, přehled užití platební karty, výpis výběrů včetně uvedení konkrétních bankomatů, z nichž byly výběry učiněny, a také data a časy výběrů. Pokud to bude nezbytné, je možné vyžádat i další potřebné informace.

10.4. Získání poznatků z dostupných informací

Jakmile policejní orgán provede veškeré prvotní úkony při příjmu oznámení a obdrží požadované materiály, musí je vyhodnotit. Nejprve je nezbytné vyhodnotit bankovní informace, které byly vyžádány k bankovnímu účtu možného neznámého pachatele. Vyhodnotí se historie transakcí k bankovnímu účtu a poté přehled užití platební karty, kde jsou vypsány konkrétní bankomaty, ze kterých byly učiněny výběry. Policejní orgán obdrží na podkladě vyžádaných informací dle § 8 odstavce 2 trestního řádu kamerové záznamy z bankomatů, které náleží bankovní společnosti, od níž tyto informace vyžaduje. Pokud byly učiněny i další výběry z jiných bankomatů, je poté nezbytné i z těchto bankomatů vyžádat kamerové záznamy či fotografie souvisejících s výběry. Kamerové záznamy, které jsou získané od dalších bankovních společností, je třeba zajistit dle § 78 odstavce 1

trestního řádu. Kamerové záznamy se následně vyhodnotí a provede se porovnání osoby, která výběr prováděla, s doklady, které předložil majitel bankovního účtu v bance při jeho založení. Pokud se jedná o totožnou osobu a osoba je českým občanem či se jedná o osobu trvale žijící v České republice, provede se k osobě šetření. V případě, že se jedná o cizince, je potřebné nejprve provést jeho lustraci prostřednictvím Odboru cizinecké policie a poté provést šetření k bydlišti cizince. Jakmile policejní orgán vyhodnotí veškeré potřebné materiály, přistoupí k předvolání osoby k podání vysvětlení podle § 158 odstavce 6 trestního řádu. Ve výpovědi osoby je nutné, aby osoba popsala způsob provedení a uvedla okolnosti, za nichž došlo k výběru. Z těchto zjištění je pak možné potvrdit, zda se jednalo o úmyslné či nedbalostní jednání, jestliže ostatní důkazy jasně neprokazují úmysl osoby čin spáchat. Dále by výpověď měla být zaměřena na zjištění, jak bylo dále s peněžními prostředky naloženo, aby je bylo možné dále trasovat. Osoba by měla uvést také potřebné skutečnosti k případným dalším osobám, které páchaly zdrojovou trestnou činnost, pokud není prokazatelné, že vyslychaná osoba je i pachatelem zdrojového trestného činu. Po podaném vysvětlení je na zvážení policisty, kterému je přidělený spisový materiál, zda přistoupí k vyzvání osoby k vydání mobilního telefonu dle § 78 odstavce 1 trestního řádu, z něhož by mohla být zajištěna konverzace vedoucí k pachatelům zdrojového trestného činu, nebo by se v něm také mohly nacházet další důkazy proti osobě, která podala ve věci vysvětlení. Pokud by vzniklo podezření, že se jedná o pachatele zdrojového trestného činu, nebo i v případě jedná-li se pouze o pachatele legalizace výnosů z trestné činnosti, je na místě také zvážit možnost vyžádání příkazu k provedení domovní prohlídky podle § 83 trestního řádu jako neodkladného a neopakovatelného úkonu, neboť se v místě bydliště osoby mohou nacházet peněžní prostředky či výpočetní technika, která byla užita ke spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 trestního řádu nebo ke spáchání zdrojového trestného činu.

Pokud z informací, které jsou policejnímu orgánu dostupné, policejní orgán zjistí, že se osoba dopustila legalizace výnosů z trestné činnosti úmyslně a hrozí další opakování, je na místě, aby policejní orgán zvážil, v rámci odhalení dalšího jednání a zdrojového trestného činu, podání podnětu státnímu zástupci k vydání

návrhu příslušnému okresnímu či obvodnímu soudu, aby tento vydal příkaz k odposlechu mobilního telefonu osoby dle §88 odstavce 1 trestního řádu. K vyžádání odposlechu je nutné, aby byly naplněny potřebné znaky, což by v daném případě znamenalo, že by se muselo jednat o prověřování zločinu s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let.

10.5. Získávání informací ze zahraničí

V případech, kdy je již z počátku patrné nebo dodatečně vyjde najevo, že peněžní prostředky byly zaslány na bankovní účty do zahraničí, získává policejní orgán informace prostřednictvím Odboru mezinárodní policejní spolupráce policejního prezidia (dále jen „ŘMPS“), Úřadu ARO, přeshraniční spoluprací a mezinárodní justiční spoluprací.

Prostřednictvím ŘMPS je možné zjistit pouze informace informativního charakteru, které nesmí být použity jako důkaz v trestním řízení. V žádosti zaslané ŘMPS musí být formulováno jednání, v němž je prováděno prověřování, stručně uvedení zjištění policejního orgánu k prověřované věci a poté se uvádí, jaký je předmět podané žádosti. Předmět žádosti by měl být formulován stručně a měly by v něm být napsané veškeré potřebné požadavky, aby nemusela být žádost opakována či doplňována. V žádosti je možné žádat o provedení šetření jak ke zdrojovému trestnému činu, tak i legalizaci výnosů z trestné činnosti. Požadované informace by se v případě, kdy jsou peněžní prostředky připsány na bankovní účet v zahraničí, měly týkat zjištění majitele bankovního účtu, výpisu transakcí, které prostřednictvím požadovaného účtu byly v předmětné době provedeny, zálohování a zaslání fotografií či kamerových záznamů z výběrů z bankomatů a provedení šetření k osobě, která je majitelem bankovního účtu. Šetřením k osobě by mělo být požadováno skutečné bydliště osoby, kontaktní údaje, jsou-li k dispozici, a totožnost. K osobě by dále mělo být požadováno sdělení o její trestní minulosti, a zda proti zjištěné osobě není vedeno trestní řízení v dané zemi. Od ŘMPS se nevyžaduje provedení výslechů osob, jelikož by tento v trestním řízení nebyl použitelný. Kopie související s prověřovanou trestnou činností v tamní zemi, bankovní informace podléhající bankovnímu tajemství, rozhodnutí soudů a podobně vyžádat lze, ale záleží pak na konkrétní zemi, jestli tyto věci pro

operativní využití poskytne či nikoliv. Spolupráce dožadované země je zcela dobrovolná.

Další možností využití k provedení šetření v zahraničí je Úřad ARO. Tento slouží k vyhledávání majetku. Zabývá se vysledováním a identifikací výnosů z trestné činnosti, jež se mohou stát předmětem příkazu ke zmrazení nebo zajištění. Spolupráce s tímto úřadem je také využívána v případech, kdy jsou peněžní prostředky odeslány na zahraniční bankovní účty nebo v případech, kdy je potřebné k určité osobě, jejíž majetek byl získán v souvislosti s trestnou činností, vyhledat a identifikovat její majetek v zahraničí, aby mohl být poté zmrazen či zajištěn. Funkci Úřadu ARO v České republice provádí Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování. Žádost je formulována obdobně jako žádost zasílaná k ŘMPS. Změna nastává až v části, kde jsou uvedeny požadavky. Požadavky by se měly týkat provedení trasování finančních transakcí, vyhledání a identifikace majetku, který mohl být nabyt v souvislosti s trestnou činností nebo jako odměna za něj.

Zjistí-li policejní orgán předchozím operativním šetřením, že se v zahraničí nacházejí informace upotřebitelné v trestním řízení, které by mohly být užité jako důkaz, přistoupí k vyžádání těchto důkazů prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce, která je prováděna prostřednictvím státního zástupce. Pro vyhotovení žádosti o mezinárodní justiční spolupráci není podmínkou provedení předchozího šetření, ale většina státních zástupců toto předchozí šetření požaduje, aby se předešlo situaci, kdy bude vyhotovena žádost o mezinárodní justiční spolupráci, jejíž vyhotovení bude trvat několik měsíců, a poté po několikaměsíčním čekání bude ze zahraničí obdržena negativní odpověď.

10.6. Ukončení věci

Došlo-li k nashromáždění dostatečného množství důkazů, aby mohl být konkrétní pachatel trestně stíhán, policejní orgán nejprve vyhodnotí, jestli se pachatel dopustil trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 trestního zákoníku nebo jestli došlo ke spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle § 217 trestního zákoníku. Po posouzení

policejní orgán vydá usnesení o zahájení trestního stíhání osoby podle § 160 odstavce 1 trestního řádu (dále jen „usnesení o zahájení trestního stíhání“). Dojde-li k situaci, že pachatelem je osoba žijící na území jiného státu v Evropské unii, může být věc předána do jeho domovského státu. Pokud k tomu nedojde, tak veškeré úkony musejí být prováděny prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce. Po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání se s obviněným provede výslech v procesním postavení obviněného, kde v případě, že se jedná o přečin, tedy nedbalostní trestný čin, nebo úmyslný trestný čin, jehož horní hranice trestu nepřesahuje pět let odnětí svobody, je poučen o možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání v souladu s § 307 trestního řádu. Aby mohlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání dojít, musí se ke svému jednání obviněný doznat a peněžní prostředky v plné výši, které byly připsány na jeho bankovní účet a které odčerpал, vydat. Po naplnění těchto znaků může policejní orgán navrhnout státnímu zástupci podmíněně zastavit trestní stíhání osoby.

Jestliže dojde k situaci, kdy bude vyhotoveno usnesení o zahájení trestního stíhání a to nebude možné doručit osobě, proti které je směřováno, provede policejní orgán veškerá potřebná šetření ke zjištění současného pobytu osoby. Pokud nebude zjištěno, policejní orgán prostřednictvím státního zástupce vyžádá od okresního či obvodního soudu, aby vydal příkaz k zadržení podle § 76a odstavce 1 trestního řádu, a učiní potřebné kroky k zápisu osoby do SIS II. Dále policejní orgán konzultuje se státním zástupcem vydání Evropského zatýkacího rozkazu.

Obdobně policejní orgán postupuje i v případě, kdy je zjištěn pachatel zdrojového trestného činu. Pokud pachatel zdrojového trestného činu zjištěn není, policejní orgán jeho jednání odloží podle § 159a odstavce 5 trestního řádu, jelikož se policejnímu orgánu nepodařilo zajistit dostatek důkazů, aby mohlo být zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby. Totožně může být odloženo jednání pachatele, který se dopustil legalizace výnosů z trestné činnosti, pokud nebude zjištěna jeho totožnost.

10.7. Vypořádání se, se zajištěnými peněžními prostředky a věcmi

Po získání informací postupem podle § 8 odstavce 2 trestního řádu souvisejících s bankovním účtem osoby, na kterém byly peněžní prostředky dle § 79a odstavce 1 trestního řádu zajištěny, se zašle usnesení o zajištění peněžních prostředků dle § 79a odstavce 1 trestního řádu (dále jen „usnesení o zajištění“) majiteli tohoto účtu. Usnesení je možné doručit i fikcí, což vyplývá z § 64 odstavce 5 trestního řádu, kde jsou uvedeny písemnosti, které fikcí doručit nelze. Usnesení o zajištění je nezbytné doručit majiteli účtu, byť fikcí, neboť má možnost si proti tomuto rozhodnutí podat řádný opravný prostředek. Pokud si řádný opravný prostředek podá ve lhůtě tří dnů počínaje od doby, kdy rozhodnutí majitel účtu obdržel, policejní orgán stížnost proti rozhodnutí i s odůvodněním postoupí státnímu zástupci. Státní zástupce poté rozhodne o zrušení zajištění peněžních prostředků v plné či částečné výši nebo stížnost zamítne. Policejní orgán dále v přípravném řízení rozhoduje o vydání peněžních prostředků dle § 80 odstavce 1 trestního řádu zpět poškozenému. Pokud tak v přípravném řízení nerozhodne, musí při sepsání návrhu na podání obžaloby dle ustanovení § 166 odst. 3 trestního řádu uvést, u jaké bankovní společnosti, na jakém bankovním účtu a jaká částka byla dle § 79 odstavce 1 trestního řádu zajištěna. Před podáním návrhu na podání obžaloby musí však policejní orgán vyřešit, komu budou peněžní prostředky vráceny, jelikož v případě, kdy dojde k situaci, že poškozený své peněžní prostředky obdržel zpět v plné výši na základě pojistného plnění, má poté nárok na náhradu škody pojišťovna, která poskytla pojistné plnění.

V současné době je značný důraz kladen na to, aby se policejní orgán se zajištěnými peněžními prostředky vypořádal již v přípravném řízení. Přičemž by měl ihned po pravomocném rozhodnutí o zajištění peněžních prostředků na bankovním účtu, a poté co učinil veškerá potřebná zjištění k tomu, že se skutečně jedná o peněžní prostředky poškozené osoby, které byly z jejího bankovního účtu neprávem odčerpány, činit potřebné kroky k vydání peněžních prostředků zpět poškozené osobě. Policejní orgán by měl nejprve kontaktovat dozorujícího státního zástupce, kterého by měl seznámit se zjištěnými skutečnostmi, a po udělení jeho souhlasu by měl vyhotovit usnesení o vydání věci podle § 80 odstavce 1 trestního řádu s odkazem na § 81a trestního řádu (dále jen „usnesení

o vydání věci“). Toto usnesení o vydání věci je nezbytné zaslat oprávněným osobám, jelikož se opět jedná o rozhodnutí, proti němuž je možné podat řádný opravný prostředek. Po nabytí právní moci usnesení o vydání věci policejní orgán vyhotoví již s předchozím souhlasem státního zástupce usnesení o zrušení zajištění dle § 79f trestního řádu (dále jen „usnesení o zrušení zajištění“), a jakmile i toto nabyde právní moci, tak policejní orgán obě usnesení, tedy usnesení o vydání věci a usnesení o zrušení zajištění s vyznačením právní moci, zašle bankovní společnosti, u níž jsou peněžní prostředky zajištěny. Bankovní společnost poté peněžní prostředky uvolní a zašle je oprávněné osobě, která by měla být předtím kontaktována, aby uvedla, na jaký bankovní účet jí mají být peněžní prostředky zaslány.

Pokud dojde k případu, že je poškozených více a zajištěné peněžní prostředky nejsou v takové výši, aby uspokojily nárok všech poškozených, policejní orgán vrátí zajištěné peněžní prostředky v poměrné části.

Došlo-li v průběhu přípravného řízení k vydání věci dle § 78 odstavce 1 trestního řádu či odejmutí věci dle § 79 odstavce 1 trestního řádu a bylo-li zjištěno, že věc nebyla užita ke spáchání zdrojového trestného činu či trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti a není jí již potřeba k dalšímu zkoumání, vrátí jí policejní orgán zpět osobě, která ji vydala či které byla odejmuta. K vrácení věci vyhotoví usnesení o vrácení věci podle § 80 odstavce 1 trestního řádu. Pokud by bylo zjištěno, že věc je majetkem jiné osoby, rozhodne policejní orgán o jejím vydání podle § 80 odstavce 1 trestního řádu.

ZÁVĚR

V této práci byl nastíněn pohled na problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti vztahující se k novému fenoménu, kterým je páchaní trestné činnosti ve virtuálním prostoru, přičemž se převážně jedná o podvodné vylákání peněžních prostředků od poškozených osob. Práce se zabývá důležitými pojmy, legislativním rámcem, v němž je poukázáno na právní předpisy související s touto oblastí trestné činnosti, dále se zabývá odhalením, identifikací a možnostmi odčerpání výnosů z trestné činnosti, stopami a zjištěním aktuálně největších problémů, které celé vyšetřování provázejí. Na tato úskalí je poukázáno ve vyhodnocení případových studií. V hlavních tématech je představena právní úprava, která s touto problematikou úzce souvisí, dále je také rozebrán právní rámec, který je možné při prověřování či vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti využít a také často využíván bývá. Právní rámec zahrnutý do této práce obsahuje nejběžněji užívaná ustanovení, které orgány činné v trestním řízení využívají při prověřování a následně vyšetřování této trestné činnosti. Dále zde bylo poukázáno na možné důkazní prostředky, které jsou pro usvědčení osoby pachatele nezbytné.

V další části práce byly vybrány tři případové studie. Případové studie byly vybrány jako praktická ukázka, která byla poté vyhodnocena. Cílem této části bylo vyhodnocení jednotlivých případových studií, zjištění a poukázání na případné problémy, které prověřování či vyšetřování mohou provázet. Vyhodnocením bylo zjištěno hned několik zásadních problémů, jenž při vyšetřování způsobují průtahy a dochází jimi ke snížení možnosti zjištění pachatele či pachatelů zdrojového trestného činu, a to ve vysoké míře. Vzhledem k tomu, že zdrojová trestná činnost je převážně páchána organizovanými skupinami osob ze zahraničí, jsou policejní orgány často odkázány na pomoc zahraničních orgánů činných v trestním řízení prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce. Zde dochází i k častým pochybením a nedostačujícím požadovanému zpracování, což je zaviněno převážně nedostatkem znalostí spisového materiálu. Žádost o mezinárodní justiční spolupráci musí být často opakována a dochází tak k několikaměsíčním nebo i několikaletým průtahům. Existuje zde samozřejmě i možnost využití mezinárodní policejní spolupráce, která je zpravidla vyhotovována v rámci

několika týdnů, ale její výsledky slouží pouze pro operativní využití a nelze je brát jako důkaz. Bylo zde poukázáno i na další problémy jako je například kamerový systém u bankomatů, kdy často dochází k situacím, že záznam je uchovávan po krátkou dobu a na některých bankomatech se kamerový systém nenachází vůbec, čímž dochází ke ztrátě jednoho z hlavních důkazních prostředků. V případě přeshraniční spolupráce by mohlo být řešení zřízení speciálních mezinárodních policejních útvarů s přeshraničním využitím, čímž by se jistě vyřešila rychlost provádění mezinárodních justičních spoluprací, ale toto by vyžadovalo provedení legislativních změn v mezinárodní oblasti, jelikož by se tím jinak obcházela mezinárodní justiční spolupráce. V případě kamerových záznamů z bankomatů, kdy je záznam přemazán či kdy bankomat není vybaven kamerovým systémem vůbec, by mohlo být řešení stanovení zákonné povinnosti pro bankovní společnosti k vybavení všech bankomatů kamerovým systémem. Oba tyto návrhy by však sebou nesly značné legislativní změny.

V konečné fázi této práce byl vytvořen možný základní postup policejních orgánů neboli metodika pro vyšetřování trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, která je páchána v souvislosti s trestnou činností páchanou v kybernetickém prostředí, kdy se pachatelé dopouští zdrojového trestného činu z neznámého místa. V práci byl dále nastíněn základní postup vedený již od přijetí oznámení, a úkony s ním spojené, po získávání důkazů v České republice, ale i v zahraničí, až po možné způsoby ukončení věci a vypořádání se se zajištěnými peněžními prostředky na bankovních účtech osob.

Cílem práce bylo poukázat na specifika legalizace výnosů z trestné činnosti související s pácháním trestné činnosti v kybernetickém prostředí, uvést právní rámec využitelný pro odhalení, identifikaci a odčerpání výnosů z trestné činnosti, poukázat na aktuální problémy, které vyšetřování této trestné činnosti provází, a v konečné fázi vytvořit metodiku vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti k postupu policejních orgánů. Lze konstatovat, že cíl práce byl splněn.

POUŽITÉ ZDROJE

1. DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0.
2. DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-66-1.
3. KADEŘÁBKOVÁ, D. a GAWLIK, L. *Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. ISBN 80-86008-20-7.
4. KADEŘÁBKOVÁ, D. *Hospodářská kriminalita ve finanční oblasti: Dílčí studie projektu „Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice“*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995.
5. KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. CZ.NIC. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. ISBN 978-80-88168-15-7.
6. KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-859-4.
7. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. ISBN 80-7317-036-1.
8. POLČÁK, Radim; PÚRY, František a HARAŠTA, Jakub a kolektiv. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8073-7.
9. SCHEINOST, M. *Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy: Sborník dokumentů OSN a Rady Evropy k problematice organizovaného a transnacionálního zločinu, korupce a konfiskace výnosů ze zločinu*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995.
10. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3.

11. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Beckova edice komentované zákony*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-043-0.
12. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. Velké komentáře*. V Praze: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.
13. ŠUGÁR, J. a kol. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2009. ISBN 978-80-86960-52-4.
14. TVRDÝ, J., VAVRUŠKOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář. 2. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-688-3.
15. VÍTKOVÁ, Petra. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu* [online]. Wolters Kluwer, 2019 [cit. 2023-09-17]. ISBN 978-80-7598-552-1. Dostupné z:
https://www.smarteca.cz/myreader/23640r_00000000_0?fileName=Text%2F22719.html&location=pi-349.

Legislativní zdroje

1. 75/2013 Sb.m.s. *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. <https://www.aspi.cz> [online]. 2013 [cit. 2023-09-24]. Dostupné z:
<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/80674/1/2/sdeleni-c-75-2013-sbms-o-umluve-organizace-spojonych-narodu-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu>.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. 6 Tz 14/2014). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 04.11.2023].
3. *Ústava ČR: Listina základních práv a svobod; Parlament ČR, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, zákon o Sbírce zákonů: redakční uzávěrka .. ÚZ. [1995?]-*. Ostrava: Sagit, [1995?]- s. 18. ISBN 978-80-7488-475-7.

4. Zákon číslo 104/2013 Sb., *o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních* v posledním znění.
5. Zákon číslo 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* v posledním znění.
6. Zákon číslo 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>.
7. Zákon číslo 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.
8. Zákon číslo 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu*. <https://www.zakonyprolidi.cz> [online]. [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>.
9. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 126 ze dne 29. září 2010, *o výměně operativních a jiných informací s donucovacími orgány členských států Evropské unie* [cit. 18.1.2024].
10. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, *k provádění finančního šetření v trestním řízení, ve znění pozdějších předpisů* [cit. 17.10.2023].

Internetové zdroje

1. *Aktuálně platné právní předpisy*. <https://fau.gov.cz> [online]. [cit. 2023-09-24]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/pravni-predpisy>.
2. *Kdo jsme a co děláme?* <https://fau.gov.cz> [online]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu#kdo-jme-a-co-delame>. [cit. 2024-01-29].
3. *Spolupráce mezi zeměmi EU při vyhledávání majetku z trestné činnosti*. [online]. [cit. 26. 11. 2023]. Dostupný z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I14156&from=CS>
4. *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (UNTOC)*. <https://justice.cz> [online]. [cit. 2023-09-24]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/organizace-spojonych-narodu?clanek=umluva-osn-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu-untoc->